

Univerzita Karlova v Praze

**Právnická
fakulta**

Rigorózní práce

Odvolání v civilním řízení

(Appeal in civil trial)

Konzultantka : Prof.JUDr.Alena Winterová, CsC.

Zpracoval : Mgr.Milan Plhal

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Hradci Králové dne 15.září 2009

<u>Obsah</u>	strana
I. Úvod, výklad některých pojmů a právní úprava	4
II. Opravné prostředky	8
III. Odvolání	10
Přípustnost odvolání – objektivní	11
- subjektivní	16
Procesní nástupnictví	20
Lhůta k odvolání	30
Účinky odvolání	34
Systém neúplné apelace	35
Úkony soudu prvního stupně v odvolacím řízení	61
Některé otázky řízení u odvolacího soudu	63
Dokazování v odvolacím řízení	64
Doručování	67
Jednání odvolacího soudu	73
Protokol o jednání	75
Rozhodnutí o odvolání	76

Odůvodnění rozsudku	80
Odůvodnění usnesení	80
IV. Závěr	81
V. Shrnutí	85
VI. Seznam klíčových slov	87
VII. Résumé v AJ	88
VIII. The list of key words	90
IX. Seznam použité literatury	91
X. Seznam použité judikatury	94

I. Úvod, výklad některých pojmů a právní úprava

Česká republika je povinna zajišťovat všem bez rozdílu právo na soudní ochranu, spravedlivé rozhodnutí a vynucení uložené povinnosti. Toto právo náleží mezi základní práva a je vyjádřeno v mezinárodních dokumentech a ústavních zákonech.

Předně podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod publikované pod č. 2/1993 Sb. (dále jen "Listina") se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Podle čl. 6 odst. 1 věty první Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod publikované pod č. 209/1992 Sb. (dále jen Evropská úmluva), která je ratifikovanou a vyhlášenou smlouvou o lidských právech a základních svobodách, jíž je Česká republika vázána a jež je podle čl. 10 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky (dále jen Ústava) bezprostředně závazná a má přednost před zákonem, každý má právo, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Konečně čl. 14 odst. 1 věty druhé Mezinárodního paktu o občanských a politických právech publikovaného pod č. 120/1976 Sb., který má z hlediska své závaznosti a právní síly podle čl. 10 Ústavy stejný charakter jako Evropská úmluva, stanoví, že každý má úplně stejné právo, aby byl spravedlivě a veřejně vyslechnut nezávislým a nestranným soudem, který rozhoduje o jeho právech a povinnostech nebo o jakémkoli trestním obvinění vzneseném proti němu.

Tyto povinnosti plní Stát prostřednictvím svých orgánů – soudů. Popsané funkce soudy zajišťují podle stanovených postupů a pravidel, které lze

shrnout pod pojem soudní proces. Jedním z druhů soudního procesu je civilní soudní proces, který lze definovat jako soubor právních vztahů vznikajících v důsledku postupu (procesních úkonů) soudu a dalších procesních subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním a některým jiným právním vztahům [\[1\]](#). Tento proces je upraven tzv. procesní normou, a to zákonem č.99/1963Sb., občanským soudním řádem, ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský soudní řád nebo o.s.ř.). Občanský soudní řád upravuje postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k zachování zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům spoluobčanů (§ 1 o.s.ř.).

Tento účel a základní cíle konkretizuje ustanovení § 2 o.s.ř., ve kterém jsou stanoveny základní směry činnosti soudů tak, že soudy

- preventivně působí, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů fyzických a právnických osob a aby práv nebylo zneužíváno na úkor těchto osob.

- projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci v tzv. nalézacím řízení,

- provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně v tzv. vykonávacím řízení.

Soudy projednávají a rozhodují spory v tzv. nalézacím řízení. Soudy „nalézají“ právo v tom smyslu, že závazně vyslovují, co jako právo mezi

účastníky v projednávaném případě platí. Tuto činnost završují vydáním autoritativního rozhodnutí (rozsudku, usnesení, platebního rozkazu, směnečného platebního rozkazu, šekového platebního rozkazu, elektronického platebního rozkazu evropského platebního rozkazu, ve kterém založí nebo stanoví práva a povinnosti jednotlivým účastníkům řízení.

Nalézací řízení se dále dělí na sporné a nesporné. V právní teorii se obvykle uvádí, že základní rozdíl spočívá v tom, že sporné řízení napravuje již porušená soukromá práva a nesporné řízení obvykle předchází možným sporům tím, že právní vztahy staví na pevný základ, většinou i v zájmu celospolečenském. Přesné definování rozdílu mezi těmito druhy řízení je značně obtížné. Pro praxi není nezbytné, protože nevznikají pochybnosti o tom, které věci má soud projednat ve sporném, a které v nesporném řízení.

Sporné řízení je upraveno jako obecný typ řízení v hlavě prvé až čtvrté, části třetí o.s.ř. Sporné řízení je typickým občanskoprávním soudním řízením. Jeho účastníci mají postavení žalobce a žalovaného, mezi nimiž existuje spor o to, co je v konkrétním případě právem. Sporné řízení je řízením kontradiktorním, při němž se utkávají dvě soupeřící strany, žalobce a žalovaný, a soud mezi těmito stranami rozhoduje jako nestranný rozhodčí. Soud sice vede řízení, ale je silně omezen vůlí a jednáním žalobce a žalovaného. V řízení je kladen důraz na procesní odpovědnost procesních stran za výsledek sporu a prosazuje se zásada „vigilantibus iura“ – „práva bdělým“, volněji - „práva náležejí těm, kteří si je střeží“.

Podle úpravy občanského soudního řádu platné do přijetí zákona č. 171/1993 Sb., bylo občanské soudní řízení založeno na zásadě materiální (objektivní) pravdy. Povinnost účastníků tvrdit skutečnosti nebyla důsledně

spojena s povinností účastníků označit důkazy ke svým tvrzením. Odpovědnost za výsledek důkazního řízení tak ve skutečnosti nesl soud, a to i za situace, kdy účastníci byli nečinní. Tato novela občanského soudního řádu zavedla v ustanovení § 120 při dokazování rozdíly mezi řízením sporným a nesporným. Zakotvila, že řízení sporné je ovládáno zásadou projednací, zatímco řízení nesporné zásadou vyšetřovací. Novela tak znamenala odklon od zásady materiální pravdy ve sporném řízení. Soud již nemusí zjišťovat přesně a úplně skutkový stav, ale spokojí se s takovým stupněm jeho poznání, který vyplyne z provedeného dokazování, nebo na němž se shodnou strany řízení. Zásadně účastníci a jejich aktivita ovlivňují výsledky dokazování a tím předurčují skutkový závěr soudu jako základ pro právní posouzení uplatněného nároku.

Ustanovení § 120 odst.2 o.s.ř. vypočítává jednotlivé druhy nesporného řízení. Tento typ řízení je upraven v ustanoveních § 176 - § 200za o.s.ř. V nesporném řízení je cílem upravit poměry účastníků. Soudy v nesporném řízení rozhodují na základě skutečného stavu věci a vycházejí ze zásady materiální pravdy. Poskytují právní ochranu slabším a upravují právní poměry do budoucna. Pečovatelská role soudu je zde výrazná. Charakteristickým nesporným řízením jsou věci péče soudu o nezletilé podle § 176 a násl. o.s.ř. V některých druzích nesporného řízení může vystupovat i jen jeden účastník, což je ve sporném řízení vyloučeno. Jde např. o řízení o úschovách podle § 185a o.s.ř., v jehož první fázi je účastníkem jen složitel (§ 185b, věta první o.s.ř.) a řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotní péče podle § 191a a násl.o.s.ř., ve kterém vystupuje umístěný jako jediný účastník.

Za situace, kdy povinnost stanovená v soudním rozhodnutí není splněna dobrovolně, lze ji vynutit ve vykonávacím řízení, a to podle § 251 až § 351a

o.s.ř. nebo provedením exekuce podle zákona č.120/2001Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen exekuční řád).

Jménem soudů rozhodují soudci, kteří jsou při výkonu své funkce nezávislí (článek 82 Ústavy). Podle § 79 odst.1 zákona č.6/2002Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, soudci a přisedící jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni pouze zákonem. Jsou povinni vykládat jej podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat v přiměřených lhůtách bez průtahů, nestranně a spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem.

II. Opravné prostředky

Plnění zmíněného účelu, funkcí a cílů o.s.ř. významně napomáhají také opravné prostředky, které slouží k napravování chyb a nedostatků soudního řízení a soudního rozhodnutí, tedy k tomu, aby bylo vydáváno co nejméně nesprávných a v důsledku toho i nespravedlivých rozhodnutí. Nikdo nepochybuje o tom, že postup soudů a jejich rozhodnutí nemusejí být vždy bezvadné. Bez takových pochybností nejsou ani soudci – lidé, kteří jménem soudů jednají. Mohou chybovat, jsou omylní a dopouštějí se jistě řady nedostatků; z tohoto důvodu sami vítají možnost nápravy chyb a nesprávností cestou opravných prostředků. Navíc i tehdy, je-li postup v soudním procesu správný a také rozhodnutí v souladu se zákonem, může účastník, který v řízení podlehl, ale někdy i účastník, který uspěl, vady subjektivně shledávat.

Jak výše řečeno, opravné prostředky slouží k nápravě chyb. Může se jednat o vady v soudním řízení, které jsou natolik významné, že ovlivnily věcnou správnost rozhodnutí. I samotné soudní rozhodnutí může trpět vadami ve skutkovém zjištění nebo v právním posouzení. Může jít i o vady drobnější a formální nedostatky. Tuto nápravu zabezpečují opět soudy v opravných řízeních, a to zásadně na podnět účastníků řízení, kterým k tomu slouží opravné prostředky.

Těmito prostředky jsou :

Opravné prostředky řádné

- odvolání
- odpor proti platebnímu rozkazu a námitky proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu

Opravné prostředky mimořádné

- žaloba na obnovu řízení
- žaloba pro zmatečnost
- dovolání

Opravné prostředky v širším smyslu

- oprava rozsudku
- oprava odůvodnění
- doplňující rozsudek

Ústavní stížnost

Tato práce je věnována odvolání, a proto se nebudu dále zabývat problematikou jiných opravných prostředků.

III. Odvolání

Odvolání je řádným opravným prostředkem, který je namířen proti dosud nepravomocným soudním rozhodnutím a je hojně využívanou možností přezkumu správnosti soudního rozhodnutí. Odvolání je upraveno ve čtvrté části, první hlavě, v ustanoveních § 201 až § 226 o.s.ř. Odvolací řízení týkající se rozhodnutí vydaných v nesporném řízení a dalších věcí, které jsou uvedeny v § 120 odst.2 o.s.ř., je ovládáno tzv. apelačním principem, v němž odvolací soud není omezen v provádění důkazů mezemi stanovenými v § 205a odst.1 o.s.ř. Tento systém platil i při přezkoumávání správnosti rozhodnutí vydaných v řízení sporném. Novela občanského soudního řádu

č.30/2000Sb., však zavedla do sporného řízení princip neúplné apelace, který bude dále popsán. Cílem zákonodárce bylo zrychlení průběhu řízení tak, aby v době co možná nejkratší mohl být spor nebo jiná právní věc pravomocně skončena věcně správným a spravedlivým rozhodnutím/[\[2\]](#). Úprava odvolacího řízení byla od 1.4.2005 dále změněna zákonem č.59/2005Sb., jehož hlavním cílem bylo snížit počet případů, kdy odvolací soud ruší rozhodnutí soudu prvního stupně a věc mu vrací k dalšímu řízení /[\[3\]](#). Konečně zákonodárce tzv.souhrnnou novelou občanského soudního řádu č.7/2009Sb. s účinností od 1.7.2009 opětovně novelizoval tento právní předpis ve snaze o rychlejší a kvalitnější rozhodování soudů. Zaměřil se zde na zjednodušení procesních předpisů, odbřemenění soudců a zamezení průtahů v soudním řízení. Za tím účelem novelizoval systém doručování, systému protokolace, zefektivnil obranu proti průtahům v řízení, omezil rozsah odůvodnění rozhodnutí soudů, posílil notáře jako soudního komisaře v dědickém řízení a odstranil nedostatky, které vyplývají z poznatků praxe /[\[4\]](#).

Přípustnost odvolání – objektivní

Odvoláním lze napadnout rozhodnutí soudů prvního stupně, a to rozsudek, usnesení a také výroky o náhradě nákladů řízení v platebních rozkazech a směnečných a šekových platebních rozkazech, vyjma případů, kdy to zákon vylučuje. Odvolání není přípustné proti rozhodnutím odvolacího soudu, kterými odvolací soud přezkoumával rozhodnutí soudu prvního stupně a také proti těm rozhodnutím, která odvolací soud vydává v odvolacím řízení, aniž by přitom přezkoumával rozhodnutí soudu prvního stupně (např. usnesení o procesním nástupnictví, odmítnutí odvolání podle § 43 odst.2 o.s.ř., odmítnutí odvolání podle § 44 odst.10 exekučního řádu, usnesení o znalečném apod.).

Případy, v nichž zákon vylučuje možnost podat odvolání, jsou stanoveny v ustanovení § 202 o.s.ř. Není to vyčerpávající – taxativní výčet, protože i

některá další ustanovení o.s.ř. stanoví nepřipustnost odvolání. Tak je např. vyloučeno odvolání proti některým výrokům usnesení, kterým soud vydává dražební vyhlášku (§ 336c odst.2 o.s.ř.). V případě rozsudků je odvolání vyloučeno jen výjimečně. Podle § 205b o.s.ř. není přípustné odvolání proti rozsudkům pro uznání (§ 153a o.s.ř.) nebo pro zmeškání (§ 153b o.s.ř.) vyjma případů, kdy je odvolání podáno proto, že nebyly splněny předpoklady pro vydání takových rozsudků, nebo v řízení, které jim předcházelo, došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 205 odst.2 písm.a/ o.s.ř.

Podle ustanovení § 202 odst.2 o.s.ř. je vyloučeno odvolání proti rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10.000,-Kč s tím, že k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží; toto ustanovení neplatí u rozsudku pro uznání a u rozsudku pro zmeškání. Toto ustanovení prolomilo zásadu dvouinstančnosti soudního řízení a rozsudkem je nyní rozhodováno pouze v jediném stupni. Zákonodárce tímto ustanovením vyloučil odvolání v tzv. bagatelních věcech, tedy ve věcech tak málo významných, v nichž ke správnému a spravedlivému rozhodnutí postačuje řízení v jediném stupni a přezkoumání takových rozhodnutí odvolacím soudem je jen průtahem v uspokojení oprávněných pohledávek věřitelů [\[5\]](#)/.

Co se skrývá pod pojmem příslušenství pohledávky ve smyslu § 202 odst.2 o.s.ř. říká ustanovení § 121 odst.3 občanského zákoníku tak, že jím jsou úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním. To znamená, že odvolání není přípustné proti rozsudku ve věci, kde jistina – pohledávka nepřekročila 10.000,-Kč, proti výrokům, kterými soud prvního stupně přisoudil úroky z prodlení, poplatek z prodlení nebo náklady řízení, které často i mnohonásobně přesahují částku 10.000,-Kč. Judikaturou byla již zodpovězena tato otázka nepřipustnosti odvolání proti vedlejším výrokům rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10.000,- Kč dle § 202 odst. 2 o.s.ř., tj. i proti výroku o náhradě nákladů řízení [\[6\]](#)/ . Pro posouzení přípustnosti odvolání je rozhodná výše požadovaného plnění v době vyhlášení rozsudku, tedy to, o jaké částce soud rozsudkem rozhodl. Pro přípustnost odvolání podle § 202 odst. 2 o.s.ř. není významné, v jakém rozsahu soud prvního stupně žalobě vyhověl,

popřípadě, že ji zcela zamítl. Při posouzení, zda výrokem soudu bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10.000,- Kč, se k „příslušenství“ uplatněného nároku nepřihlíží, ledaže by samostatně (tj. bez současného uplatnění nároku samotného) tvořilo předmět řízení [\[7\]](#)/. Rozhodne-li soud prvního stupně o žalobě, kterou žalobce požadoval zaplatit jen příslušenství pohledávky v kapitalizované podobě, popř. jen za pevně ohraničené období, bude pro posouzení přípustnosti odvolání rozhodující, zda kapitalizovaná částka, popř. úrok za určité období převyšuje 10.000,- Kč. Bylo-li žalováno pouze příslušenství pohledávky na dobu do zaplacení jistiny (jež dosud nebyla uhrazena), nelze hranici vedoucí k uplatnění limitu (výjimky) dle § 202 odst. 2 o.s.ř. určit a v takovém případě bude odvolání přípustné [\[8\]](#)/.

Označení těchto věcí za bagatelní a málo významné ztratilo své opodstatnění od 1.7.2009 (účinnost novely č.7/2009Sb.), protože spor o částku 10.000,-Kč již rozhodně za bagatelní či nevýznamný považovat nelze. Lze nepochybně najít schodu v tom, že „drobnostmi“ by se odvolací soudy zabývat neměly. Lze však široce diskutovat o tom, zda hranice 10.000,-Kč není příliš vysoká. Podle mého názoru je neefektivní, aby senát odvolacího soudu, který tvoří tři profesionální soudci, dokonce často ve veřejném zasedání o nižších částkách rozhodoval. Je nutno si uvědomit, že už řízení před soudem prvního stupně je ovládáno všemi pravidly o.s.ř. a vedeno je k spravedlivému rozhodnutí. Není žádný důvod soudce nižších soudů podceňovat a každé jejich rozhodnutí nutně přezkoumávat v odvolacím řízení. Situace, kdy proti rozhodnutí soudu prvního stupně není připuštěno odvolání, rozhodně nevede soudce, popř. jejich naprostou většinu k ulehčování si řízení, k vybočování a k nerespektování zásad občanského soudního řádu.

Na druhé straně připouštím, že nelze nevidět, že příslušenství peněžitého plnění do 10.000,-Kč obvykle dosahuje částky srovnatelné a z odvolacího přezkumu jsou v podstatě vyloučeny rozhodnutí, kde je v součtu rozhodováno o částkách okolo 20.000,-Kč.

Právní teorie zaujala stanovisko, že „nepřípustnost odvolání podle § 202 odst.2 o.s.ř. neplatí pro rozhodnutí soudu vydaná v jiné formě než rozsudkem, a to i kdyby jimi bylo rozhodnuto ve věci samé“/[\[9\]](#). Zastánci tohoto názoru vycházejí z toho, že v ustanovení § 202 odst.2 o.s.ř. je pamatováno na odvolání proti rozsudku. S tímto názorem nesouhlasím a jsem přesvědčen, že zejména v případě usnesení ve věci samé ustanovení § 202 odst.2 o.s.ř. platí. Podle ustanovení § 167 odst.2 o.s.ř. se totiž na usnesení užije přiměřeně ustanovení o rozsudku a v ustanoveních § 168 až § 171 o.s.ř. není stanoveno jinak.

V jiných případech se zcela běžně používá ustanovení o rozsudku také na usnesení, přestože tato ustanovení hovoří pouze o rozsudku.

Například

- podle § 154 odst.1 o.s.ř. pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení. Zde není důvod pochybovat o tom, že i pro usnesení je rozhodující stav v době jeho vyhlášení či vydání
- podle § 155 odst.1 věty první o.s.ř. obsah rozhodnutí ve věci samé vysloví soud ve výroku rozsudku. I toto ustanovení je použitelné pro usnesení
- podle § 155 odst.2 o.s.ř. výrok rozsudku o plnění v penězích může být vyjádřen v cizí měně. Rovněž zde nikdo nepochybuje o tom, že i výrok usnesení o plnění v penězích může být vyjádřen v cizí měně
- podle § 160 odst.1 o.s.ř. uloží-li soud v rozsudku povinnost, je třeba ji splnit do tří dnů od právní moci rozsudku nebo, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozsudku; soud může určit lhůtu delší nebo stanovit, že peněžité plnění se může stát ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti určí. Také v tomto případě soudy v usneseních běžně stanovují lhůtu k plnění na tři dny, popř. určují splátky.

Složitější odpověď je na otázku, zda odvolání je či není přípustné proti vedlejším výrokům obsaženým v platebních rozkazech, v nichž byla přisouzena jistina nepřevyšující 10.000,-Kč.

Podle mého názoru není pro posouzení přípustnosti odvolání v těchto případech důležitá forma, ale obsah soudního rozhodnutí ve věci samé. Nepřipouští-li ustanovení § 202 odst.2 o.s.ř. odvolání proti rozsudku, odsuzujícímu k zaplacení částky nepřevyšující 10.000,- Kč, tím spíše je nepřípustné odvolání proti takovým platebním rozkazům. Úprava platebních rozkazů (§ 172 až § 175 o.s.ř.) neobsahuje ustanovení obdobné § 167 odst.2 o.s.ř. Údaj o rozsudku je obsažen v ustanovení § 174 odst. 1 o.s.ř. Podle tohoto ustanovení – platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, má účinky pravomocného rozsudku. Toto ustanovení podle mého názoru nelze vykládat zúženě tak, že platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, má účinky pravomocného rozsudku jen v tom smyslu, že stejně jako rozsudek je podkladem pro výkon rozhodnutí či exekuci. Nic podle mého přesvědčení nebrání širšímu výkladu, že i další účinky, které zákon přiznává rozsudku, přiznává i platebním rozkazům. Odvolání proto není přípustné proti vedlejším výrokům platebního rozkazu, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10.000,-Kč. Argumentovat lze i komentáři autorů JUDr.Jaroslava Bureše, JUDr.Ljubomíra Drápala a JUDr.Michala Mazance a JUDr.Vlastimila Handla, CSc a JUDr.Josefa Rubeše, podle nichž i za absence výslovné úpravy oprav platebních rozkazů, bylo možno použít ustanovení § 164 o.s.ř. Označení autoři podle mého názoru vycházeli z toho, že platí-li takový postup pro rozsudek, pak je použitelný také u jiných forem rozhodnutí, mezi které patří i platební rozkaz /[10](#)].

Považuji za nerozumné a odporující logice, aby ve věcech, kde jistina nepřesahuje 10.000,-Kč, odvolací soud přezkoumával výroky o nákladech řízení v usnesení ve věci samé a výroky o náhradě nákladů řízení v platebních rozkazech pouze proto, že se nejedná o rozsudek. Cílem zákonodárce přece nemohlo být zamezení odvolání proti rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10.000,-Kč, protože jde o věc méně významnou, kde ke správnému a spravedlivému rozhodnutí postačuje

řízení v jediném stupni a oproti tomu zachování odvolání proti usnesení ve věci samé a nákladovému výroku platebního rozkazu, kde je rozhodováno o penežitém plnění nepřevyšujícím 10.000,-Kč. Zmíněný výklad považuji za neudržitelný a odporující nejen zákonné dikci a smyslu o.s.ř., ale i snaze o pružnější, rychlejší a efektivnější justici.

Přípustnost odvolání – subjektivní

Právo odvolání náleží především účastníkům řízení, pokud se tohoto práva po vyhlášení rozsudku nebo vydání usnesení nevzdali (§ 207 odst. 1 o.s.ř.). Tohoto účastníka zákon označuje také odvolatel, např. v ustanovení § 205 odst. 1 o.s.ř. Žádné ustanovení o.s.ř. to sice přímo nevyslovuje, ale toto právo o.s.ř. přiznává jen tomu účastníku, jemuž byla rozhodnutím soudu způsobena v jeho právech určitá újma. Existenci této újmy je nutno posuzovat jen z procesního hlediska a nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení. To znamená, že odvolání nemůže podat ten účastník, jemuž bylo rozhodnutím soudu prvního stupně zcela vyhověno. Takový výklad je dovozován z ustanovení § 201 o.s.ř./^[11].

V soudní praxi dochází ojediněle k případům, kdy soudy prvního stupně jednaly jako s účastníky řízení s osobami, které se účastníky řízení nestaly. Taková situace může nastat tehdy, jestliže soud prvního stupně jedná jako s účastníkem řízení s další osobou, aniž by usnesením podle § 92 odst.1 o.s.ř. připustil její přistoupení do řízení. Tuto osobu následně zatíží povinností. Při přísně formálním výkladu ustanovení § 201 odst.1 o.s.ř. by odvolací soud měl odvolání takové osoby odmítnout jako podané někým, kdo k odvolání není oprávněn (§ 218 písm.b/ o.s.ř.). Takový závěr však nemůže obstát a odvolací soudy by měly i taková odvolání považovat za podané oprávněnými osobami, projednat je a rozhodnout, protože jinak by došlo k vyloučení ochrany práv takto dotčených osob. Civilní soudní proces je souborem procesněprávních vztahů a v rámci tohoto procesu do některých procesněprávních vztahů vstupují i další, tzv.zúčastněné osoby,

např. svědci, znalci či tlumočníci. Tyto osoby, jde-li o jejich práva nebo povinnosti, z důvodu svého účastenství v uvedeném procesním vztahu mohou podávat opravné prostředky, i když nejsou účastníky hlavního procesněprávního vztahu.

Na jedné straně sporu může vystupovat více osob. V takovém případě jde o tzv. procesní společenství (subjektivní kumulaci). Toto společenství na straně žalobce se označuje jako aktivní společenství a společenství na straně žalované jako pasivní společenství. Pravidla pro taková společenství účastníků upravuje ustanovení § 91 o.s.ř. Předně v ustanovení § 91 odst.1 o.s.ř. samostatné společenství a v ustanovení § 91 odst.2 o.s.ř. nerozlučné společenství. Pro posouzení, zda se jedná o samostatné nebo nerozlučné společenství, je rozhodná povaha předmětu řízení vyplývající z hmotného práva.

Samostatné společenství vzniká tím, že žalobu podá více osob, že v žalobě je označeno více žalovaných, že do řízení přistoupí další žalobce nebo žalovaný, nebo tak, že soud spojí dvě nebo více věcí ke společnému projednání a rozhodnutí. Toto společenství znamená, že každý ze společníků jedná v řízení sám za sebe. Společná je jen procesní stránka (vystupování v řízení na té, které straně). Jednání každého ze společníků nemá na práva a povinnosti ostatních společníků žádný vliv a je v samostatném vztahu ke druhé straně sporu. V tomto případě předmět sporu nebrání tomu, aby spory jednotlivých společníků mohly být projednávány i v samostatném řízení. Důvodem pro takové společenství je především hospodárnost řízení – aby nemuselo být vedeno více řízení ^[12].

Povahu samostatného společenství má většina společenství účastníků. Samostatní společníci také odvolání podávají pouze s účinkem pro svou osobu (§ 206 odst.2 věty první o.s.ř.). Pochybnosti o tom, zda se jedná o samostatné společenství, někdy vznikají v případě solidárně zavázaných dlužníků, na jejichž roveň jsou postaveni solidárně zavázaní ručitelé. Samostatný společník je oprávněn podat odvolání jen za sebe; odvolání, jímž se domáhá změny rozsudku pouze ve vztahu k druhému ze společníků,

je třeba odmítnout jako podané neoprávněnou osobou [\[13\]](#)/.

O nerozlučné společenství se jedná za stavu, kdy účastníci mají taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí o věci samé musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně. O nerozlučné společenství jde vždy tam, kde hmotné právo neumožňuje, aby předmět řízení byl projednán samostatně vůči každému společníkovi, kdy podle ustanovení hmotného práva je právo nebo povinnost, o něž v řízení jde, nedílné povahy. Tito účastníci se od sebe nemohou odloučit a nemohou ani v řízení postupovat každý jinak. Úkony jednoho z takových společníků se proto vztahují i na ostatní společníky a zavazují je. Odvolání mohou podávat nerozluční společníci samostatně a takové podání se vztahuje i na společníky, kteří odvolání nepodali (§ 206 odst.2 věty druhé o.s.ř.) K některým úkonům jako jsou změna žaloby, zpětvzetí žaloby, uznání nároku a k uzavření smíru je zapotřebí souhlasu všech společníků, kteří vystupují na jedné straně, aby nedošlo k újmě některého z účastníků. K nerozlučnému společenství dochází např. v řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví náležejícího více spoluvlastníkům, v řízení o neplatnost závěti zůstavitele, který zanechal více dědiců, v řízení o popření rodičovství ve vztahu k dítěti, otci a matce apod.

Postavení nerozlučných společníků mají také manželé jako společní nájemci bytu ve smyslu § 703 občanského zákoníku v řízení o určení neplatnosti výpovědi nájmu bytu podle § 711 odst.5 občanského zákoníku. V soudní praxi doposud není vyřešena otázka, jak postupovat v případě, že tuto žalobu podá jen jeden z manželů. Podle mého přesvědčení lze využít judikatury k občanskému zákoníku ve znění do 30.3.2006 (před novelou provedenou zákonem č.107/2006Sb.), kdy k výpovědi nájmu bytu bylo zapotřebí přivolení soudu. Takovou žalobu musí soud zamítnout pro nedostatek aktivní věcné legitimace [/\[14\]](#). Druhý z manželů se totiž neúčastní

řízení a případný rozsudek by pro něho nebyl závazný (§ 159a odst.1 o.s.ř.). Tento nedostatek by bylo možno odstranit tím, že by manžel, který žalobu nepodal, vystupoval v řízení na straně žalované /[\[15\]](#). Za situace, kdy by každý z manželů podal samostatnou žalobu, bylo by vhodné spojit věci ke společnému projednání. Nedohodnou-li se manželé o podání žaloby, nelze jednoho z nich nutit k vyvolání řízení o prohlášení vůle podle § 161 odst. 3 o.s.ř.

Stejná práva jako účastník má i vedlejší účastník (§ 93 o.s.ř.), tedy ten, který se účastní řízení vedle žalobce nebo žalovaného. Smyslem vedlejšího účastenství v řízení je pomoc ve sporu účastníku řízení, na jehož straně vystupuje. Vedlejší účastník má právo podat také odvolání. Podmínkou je, že vstoupil do řízení v průběhu řízení před soudem prvního stupně, popř. do patnácti dnů od doručení rozhodnutí účastníku řízení, kterého v řízení podporuje a dále, jestliže se jím podporovaný účastník práva odvolání nevzdal nebo s ním nevyjádřil nesouhlas (§ 203 odst.1 o.s.ř.).

Procesní nástupnictví

Dojde-li v průběhu řízení včetně řízení odvolacího k přechodu nebo převodu práv a povinností některého z účastníků řízení na jinou osobu, mluvíme o procesním nástupnictví (sukcesi). K podání odvolání je oprávněn i právní nástupce účastníka (sukcesor), stal-li se v důsledku univerzální nebo singulární sukcese účastníkem řízení za podmínek stanovených v § 107 a 107a o.s.ř.

Ustanovení § 107 o.s.ř. váže procesní nástupnictví na ztrátu způsobilosti být účastníkem řízení, tedy smrt fyzické osoby nebo zánik osoby právnické. Za takové situace soud podle povahy věci posoudí, zda v řízení může pokračovat s procesním nástupcem účastníka řízení. Není-li možné v řízení ihned pokračovat, soud řízení přeruší (§ 107 odst.1 o.s.ř.) a neumožňuje-li povaha věci v řízení pokračovat, soud řízení zastaví (§ 107 odst.5 o.s.ř.). Procesní nástupnictví zde přichází v úvahu jen tehdy, jestliže účastník ztratil způsobilost být účastníkem řízení až v době po zahájení řízení a může nastat až do právní moci rozhodnutí ve věci samé. Neměl-li účastník v den zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení, trpělo řízení neodstranitelným nedostatkem jedné z podmínek řízení týkající se účastníka. V takovém případě nepřichází v úvahu žádný jiný postup, než zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o.s.ř., a to bez ohledu na procesní stadium, ve kterém je tento nedostatek zjištěn. Tento nedostatek může být zjištěn až v odvolacím řízení, což má za následek, že odvolací soud musí podle § 219a odst. 1 písm. a/ o.s.ř. napadené rozhodnutí zrušit a podle § 221 odst.1 písm.c/ o.s.ř. řízení zastavit.

Soud podle § 109 odst.1 písm.b/ o.s.ř. přeruší řízení za stavu, kdy potřebná zjištění nelze učinit ihned, a v řízení pokračuje poté, co rozhodné skutečnosti zjistí. Shledá-li, že práva a povinnosti na nikoho nepřešly, tedy že účastník řízení nemá žádného právního nástupce, řízení rovněž zastaví.

Dojde-li soud k závěru, že povaha věci nebrání pokračování v řízení, a zjistí, že tu je konkrétní třetí osoba, která vstoupila do práv a povinností po zemřelém či zaniklém účastníkovi řízení, popř. je takových osob více, rozhodne usnesením o procesním nástupnictví a po právní moci tohoto usnesení bude pokračovat s procesním nástupcem. Zjišťování procesního nástupnictví není dokazováním, otázku procesního nástupnictví musí řešit soud z úřední povinnosti a za součinnosti účastníků. Není možné, aby se

účastníci vzdali práva na odvolání proti usnesení o procesním nástupnictví, aniž by jim bylo doručeno písemné vyhotovení.

Povaha věci neumožňuje v řízení pokračovat a je nutno řízení zastavit tam, kde hmotněprávní povaha nároku, o něž v řízení jde, brání přechodu na dědice. Jde o případy, kdy zemřel účastník před pravomocným skončením řízení o rozvod, o neplatnost manželství nebo o určení, zda tu manželství je či není, o výživné, o způsobilosti k právním úkonům, pokud zákon nedovoluje, aby se v řízení pokračovalo (§ 107 odst.5 o.s.ř.).

V případě, že předmětem řízení je něco co přechází na dědice, pak soud musí zvážit, zda nevyčká na ustanovení dědiců v dědickém řízení. Soud musí rozlišovat, zda zemřel žalobce nebo žalovaný.

Zemře-li žalobce - může pokračovat ihned se správcem dědictví. Není-li správce dědictví ustanoven, pokračuje s těmi, komu svědčí právo dědictví, avšak pouze s tím, kdo byl vyrozuměn dědickým soudem a dědictví neodmítl. Zemře-li žalobce, který v řízení uplatnil nárok na zaplacení 50.000,-Kč, tak přechod tohoto nároku na dva dědice nezpůsobuje solidární nárok dědiců. Na každého přechází podíl 25.000,-Kč. Soud je oprávněn ustanovit opatrovníka neznámým dědicům, pokud hrozí nebezpečí z prodlení.

Zemře-li žalovaný v průběhu řízení o zaplacení peněžité částky – musí soud respektovat dědickou odpovědnost za dluhy zůstavitele – do výše nabytého dědického podílu. V řízení, ve kterém žalobce uplatňuje nárok na zaplacení 100.000,-Kč a v řízení o dědictví po zemřelém žalovaném se ukáže, že má ještě jiné dluhy a aktiva jsou „jen“ 80.000,-Kč, nelze pokračovat až do skončení dědického řízení. Soud totiž neví, zda nedojde k likvidaci dědictví. Bude-li dědické řízení skončeno a vyjde najevo, že dědictví má 80.000,-Kč aktiva, pak soud bude moci v řízení pokračovat s dědici do 80.000,-Kč a do

20.000,-Kč řízení zastaví dle § 107 odst. 5 o.s.ř., neboť v tomto rozsahu nemá žalovaný právního nástupce. Žalobce jako věřitele tíží povinnost prokázat, že aktiva tvoří více. Za situace, kdy toto žalobce prokáže, soud vychází z takového prokázané tvrzení. V případě, že toto tvrzení žalobce neprokáže, soud vychází pouze z dědického rozhodnutí.

Právními nástupci právnické osoby jsou ti, na které při zrušení právnické osoby bez likvidace nebo v jiných zákonem stanovených případech přešlo její jmění. Do řízení vstupují ti právní nástupci, kteří nabyli práva a povinnosti, o které v řízení jde.

Procesní nástupci jsou povinni podle § 107 odst.4 o.s.ř. přijmout stav řízení, jaký tu je v době jejich vstupu do řízení, což znamená, že jsou vázáni všemi procesními i hmotněprávními úkony, které v řízení učinil jejich procesní předchůdce.

Postup podle § 107 o.s.ř. se použije i tehdy, ztratí-li původně žalovaný v řízení před soudem prvního stupně způsobilost být účastníkem řízení a přejde-li právo nájmu bytu podle § 706 odst. 1 občanského zákoníku na právního nástupce. Zde jde o sukcesi svého druhu. Za splnění podmínek předvídaných v ustanovení § 706 odst.1 občanského zákoníku totiž právo nájmu smrtí nájemce nezaniká, nýbrž dochází ke změně v jednom z jeho subjektů. Namísto dosavadního nájemce vstupuje do nájemního vztahu (určitých práv a povinností) jiná osoba tímto ustanovením určená. Právní nástupce podle § 706 odst. 1 občanského zákoníku je procesním nástupcem původního účastníka řízení – zemřelého nájemce. Platí tedy, že i poté, co došlo k přechodu práva nájmu podle § 706 odst. 1 občanského zákoníku, jde – z obsahového hlediska – zásadně o tentýž právní vztah/[116](#).

Soud rozhodne o procesním nástupnictví podle § 107 o.s.ř. také tehdy, jestliže po zahájení řízení ztratí způsobilost být účastníkem řízení fyzická osoba, která nezanechala žádné dědice, jejíž dědici jsou nezpůsobilí dědit nebo jejíž dědictví nenabude (nemůže nabýt) z jiných důvodů žádný dědic. To však pouze za podmínky, že pravomocným usnesením o dědictví bylo

potvrzeno, že dědictví připadlo státu podle ustanovení § 462 občanského zákoníku. Procesním nástupcem, se kterým by bylo v řízení pokračováno, je stát /[17](#).

Podmínky procesního nástupnictví podle § 107 o.s.ř. vyšetří a usnesení o tom vydá odvolací soud, jestliže účastník ztratil způsobilost být účastníkem řízení za odvolacího řízení, tedy v době od podání odvolání do vyhlášení či vydání rozhodnutí odvolacího soudu.

Ustanovení § 107a o.s.ř. upravuje procesní nástupnictví, ke kterému dochází v případě, kdy účastník řízení neztrácí způsobilost být účastníkem řízení, ale pozbývá práva či povinnosti, o něž v řízení jde. Může se jednat o ztrátu žalobcova vlastnického práva k nemovitostem, jejichž vyklizení se žalobce domáhá, ztrátu žalobcovy pohledávky jejím smluvním postoupením třetí osobě, pozbytí dluhu žalovaného smluvním převzetím dluhu a pod. Procesní nástupnictví podle § 107a o.s.ř. se blíží záměně účastníků podle § 92 odst.2 o.s.ř. tím, že je nutný návrh žalobce, souhlas nástupce a tvrzení s důkazem o právní skutečnosti, se kterou je spojen převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení /[18](#). Každé z těchto ustanovení však míří na jinou situaci. Smyslem ustanovení § 92 odst.2 o.s.ř. je odstranění nedostatku aktivní nebo pasivní věcné legitimace, který tu byl již v době zahájení řízení a který by jinak vedl k zamítnutí žaloby. Oproti tomu ustanovení § 107a o.s.ř. řeší procesně případy, kdy dochází k převodu či přechodu práva nebo povinnosti stávajícího účastníka po zahájení řízení.

Ustanovení § 107a o.s.ř. lze použít i v případě, kdy účastník po zahájení řízení pozbyl a nabyvatel získal pouze část práv či povinností, o které v řízení jde. Žalobce např. nepozbyde vlastnické právo ke všem nemovitostem, jejichž vyklizení se domáhá, ale jen k některým z nich, popř. jejich ideální podíl převede na jiného, postoupí pouze část pohledávky, kterou v řízení uplatňuje apod. Za tohoto stavu dosavadní účastník z řízení nevystupuje a

nabyvatel části práva nebo povinnosti vstupuje v tomto rozsahu do řízení. V žádném z případů předpokládaných ustanovením § 107a o.s.ř. dosavadní účastník neztrácí způsobilost být účastníkem řízení, ale aktivní či pasivní věcnou legitimaci. K tomu musí dojít do právní moci rozhodnutí ve věci samé. V případě, že právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, nastala v době před zahájením řízení, není postup podle § 107a možný.

Do novely občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb. panovala v procesní terii i praxi nejednota o to, zda v důsledku právní skutečnosti, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, je nutno podávat návrh na rozhodnutí, a zda o procesním nástupnictví soud rozhoduje. Tato novela nejasnosti rozptýlila, neboť výslovně stanovila, že k procesnímu nástupnictví dochází pouze na návrh žalobce a že o procesním nástupnictví soud rozhoduje. Návrh musí obsahovat označení právní skutečnosti, která měla za následek převod nebo přechod práva nebo povinnosti, kdy k ní došlo a označení třetí osoby, která má do řízení vstoupit na místo stávajícího účastníka, popř. vedle něho. Dojde-li k převodu nebo přechodu pouze části práva či povinnosti, o které v řízení jde, pak návrh musí obsahovat i určení mezí, v nichž došlo k převodu či přechodu. V případě, že má dojít k procesnímu nástupnictví na straně žalobce, musí se svým vstupem do řízení na jeho místo souhlasit i jeho nástupce. Návrh nemůže podat žalovaný ani osoba, na kterou právo či povinnost přešlo. Z ustanovení § 107a o.s.ř. vyplývá, že soud vyhoví návrhu žalobce, aby třetí osoba, která nabyla práva nebo povinnosti, vstoupila do řízení na místo dosavadního žalobce či žalovaného, popř. k nim přistoupila za splnění následujících podmínek. Žalobce musí tvrdit a prokázat, že nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva na jiného a tato právní skutečnost se týká práva nebo povinnosti dosavadního účastníka řízení a musí k ní dojít po zahájení řízení do právní moci rozhodnutí ve věci samé. Má-li nabyvatel práva nastoupit na místo dosavadního žalobce, může soud

návrhu dále vyhovět jen tehdy, souhlasí-li s tím takový nabyvatel. Za situace, kdy soud zjistí, že nastala skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti, o které v řízení jde, na jiného a žalobce nepodá návrh na jeho vstup do řízení, je soud povinen žalobce poučit podle § 118a odst.4 o.s.ř. Toto poučení náleží mezi ta, která se poskytují pouze účastníkům nezastoupeným advokátem, popř. notářem v rozsahu jeho oprávnění k zastupování.

Poměrně častým důvodem pro rozhodnutí o procesním nástupnictví je postoupení pohledávky, tj.práva na plnění od dlužníka. Smlouvu o postoupení pohledávky upravuje ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku. Jde o dvoustranný právní úkon, který uzavírá původní věřitel (postupitel) s jinou osobou (postupníkem). Předmětem smlouvy je postoupení určité pohledávky původního věřitele postupníku, který se stává věřitelem dlužníka na místě původního věřitele (postupitele). Smlouva o postoupení pohledávky je právní skutečností, s níž právní předpisy spojují i přechod zástavního práva, neboť s postoupenou pohledávkou přechází na postupníka i její příslušenství a všechna práva s ní spojená (srov. § 524 odst. 2 občanského zákoníku), tedy i zástavní právo, které zajišťuje postoupenou pohledávku.

Navrhne-li žalobce, aby nabyvatel práva vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka, soud - jak vyplývá z ustanovení § 107a odst. 1 a 2 o. s. ř. - ve vztahu k jím označené právní skutečnosti zkoumá, zda jde vůbec o takovou právní skutečnost, s níž právní předpisy obecně vzato spojují přechod nebo převod práv (tedy zda nejde o takovou právní skutečnost, která podle právních předpisů nemůže mít za následek přechod nebo převod práv), zda označená právní skutečnost opravdu nastala a zda je způsobilá mít za následek přechod nebo převod práv /¹⁹. Otázkou, zda smlouva o postoupení pohledávky je platným právním úkonem, se soud při zkoumání

procesního nástupnictví ve smyslu ustanovení § 107a o.s.ř. nezabývá, neboť se týká posouzení věci samé, k níž se soud může vyslovit jen v rozhodnutí o věci samé [\[20\]](#)/.

Pochybnosti vznikají tehdy, jestliže právní skutečnost spočívá v převodu práva či povinnosti stávajícího účastníka řízení na jiného stávajícího účastníka řízení. Jsem přesvědčen, že i v tomto případě je nutno vydat usnesení podle 107a o.s.ř. o procesním nástupnictví, protože toto ustanovení žádné výjimky nezná.

Za příklad může sloužit situace, kdy žalobu o vyklizení nemovitostí podají její dva podíloví spoluvlastníci, každý s podílem v rozsahu jedné poloviny nemovitostí. V průběhu řízení dojde k převodu vlastnického práva k ideální jedné polovině nemovitostí jednoho z nich na druhého. Soud proto podle § 107a o.s.ř. vyhoví návrhu na vstup dosavadního účastníka řízení na místo druhého.

Další rozpaky může vyvolat situace, kdy dojde k převodu jen některých práv účastníka řízení na jiného účastníka řízení. Z dikce ustanovení § 107a o.s.ř. nevyplývá, že k rozhodnutí o procesním nástupnictví je vždy nutné, aby některý z účastníků z řízení vystoupil. Rozhodující zde je vstup do řízení na místo dosavadního účastníka a účastník, který převedl právo či povinnost, nemusí nutně z řízení vystoupit.

Použijeme-li předchozí příklad, tak podají-li žalobu o vyklizení nemovitosti dva její podíloví spoluvlastníci a v průběhu řízení jeden z nich převede druhému vlastnické právo k ideální jedné čtvrtině, soud usnesením podle § 107a o.s.ř. vyhoví návrhu na vstup nabyvatele do pozic žalobce v mezích další ideální jedné čtvrtiny, takže nabyvatel bude v řízení vystupovat jako

žalobce s podílem tří čtvrtin nemovitosti a převodce jako žalobce s podílem jedné čtvrtiny.

Ve sporném řízení, ve kterém se uplatňuje princip neúplné apelace, vyvstává řada otázek, zda a jak použít ustanovení § 107a o.s.ř. v odvolacím řízení.

Někteří procesní teoretici připouštějí, že občanský soudní řád použití tohoto ustanovení v odvolacím řízení nevyklučuje, avšak omezuje. Podle jejich názoru v odvolacím řízení ovládaném principem neúplné apelace lze vydat usnesení podle § 107a o.s.ř. především tehdy, jestliže k právní skutečnosti, která má povahu vyžadovanou ustanovením § 107a odst.1 o.s.ř., dojde po zahájení odvolacího řízení. Zde žalobci nic nebrání takový návrh podat, a dojde-li k takové skutečnosti v odvolacím řízení a žalobce návrh nepodá, je odvolací soud povinen žalobci poskytnout poučení podle § 118a odst.4 o.s.ř. V tomto případě zákaz novot v odvolacím řízení neplatí, resp. je dána výjimka podle § 205a odst.1 písm.f/ o.s.ř.

Dále takový postup připouštějí v řízení ovládaném principem neúplné apelace, jestliže právní skutečnost, z níž je dovozován přechod práva nebo povinnosti, nastala za řízení před soudem prvního stupně, avšak jen za předpokladu, že k uplatnění procesního nástupnictví není potřebné v odvolacím řízení tvrdit nové skutečnosti, označovat a provádět nové důkazy. Vždy však platí, že žalobce je povinen navrhnout vstup nového účastníka dříve, než odvolací soud o věci rozhodne. V případě, že tato právní skutečnost vyšla během řízení před soudem prvního stupně najevo, ale soud prvního stupně žalobce o možnosti podat návrh nepoučil, jedná se o vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k níž je odvolací soud povinen přihlídnout (§ 212a odst. 5 věta druhá o.s.ř.). Došlo-

li před předložením věci odvolacímu soudu ke změnám týkajícím se účastníků řízení, o kterých je nutno rozhodnout, a jsou-li splněny podmínky pro rozhodnutí podle ustanovení § 107a o. s. ř., vydá soud prvního stupně v rámci přípravných úkonů usnesení o nástupnictví a teprve poté předloží věc odvolacímu soudu. Účastníkům je tak zachována možnost podat proti takovému rozhodnutí odvolání/^[21].

Tento postup nevylučuje ani Nejvyšší soud České republiky, čemuž svědčí jeho následující rozhodnutí. V právní větě usnesení ze dne 8. 11. 2007, sp. zn. 26 Cdo 272/2007, tento soud uvedl: „o návrhu podle § 107a odst. 1 o. s. ř. podaném v průběhu odvolacího řízení rozhoduje odvolací soud; to platí i tehdy, byl-li takový návrh podán před předložením věci odvolacímu soudu“. Vrchní soud v Praze dále v rozhodnutí ze dne 3.1.2005, sp.zn.12Cmo 255/2004, publikovaném pod R 83/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek dovodil: „je-li předmětem odvolacího řízení pouze výrok o nákladech řízení, nepřichází postup podle § 107a o.s.ř. v úvahu“.

Jiní procesní teoretici dospívají k závěru, že žalobce může podat návrh na změnu v účastenství podle § 107a o.s.ř. do rozhodnutí soudu prvního stupně, protože povaha odvolacího řízení postup podle § 107a o.s.ř. vylučuje. Argumetují také ustanovením § 239 o.s.ř., které umožňuje dovolání proti takovému nesprávnému rozhodnutí odvolacího soudu /^[22].

Žádné ustanovení občanského soudního řádu výslovně nezamezuje procesnímu nástupnictví v odvolacím řízení. Pochybnosti o možnosti použití ustanovení § 107a o.s.ř. v odvolacím řízení jsou dané tím, že základem odvolacího řízení je přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně. Z tohoto důvodu by mělo odvolací řízení proběhnout zásadně se stejnými účastníky jako řízení před soudem prvního stupně a o stejném nároku, protože jinak

by došlo k porušení zásady dvouinstančnosti občanského soudního řízení; odvolací soud by nepřipustně nahrazoval činnost soudu prvního stupně. Takový postup by odporoval i zásadě hospodárnosti občanského soudního řízení, protože dosavadní výsledky řízení a rozhodnutí by tím byly zmařeny. Ustanovení § 216 odst.1 o.s.ř. proto zakazuje v odvolacím řízení použití ustanovení § 92, 97 a 98 o.s.ř.

Z dikce ustanovení § 107a odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že toto ustanovení míří na případy, kdy došlo k převodu nebo přechodu práva, o které v řízení jde. Žádné ustanovení občanského soudního řádu však nezamezuje nabyvateli práva, který do řízení podle § 107a o.s.ř. vstoupil v odvolacím řízení, např. na místo žalovaného, aby uplatnil proti žalobci práva, která jeho předchůdce neměl, a která svědčí pouze jemu. Takový nabyvatel sice musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení, avšak jak argumentovat tehdy, jestliže uplatní k započtení proti peněžnímu nároku žalobce vzájemnou pohledávku, která nepřekračuje nárok žalobce. Ustanovení § 216 odst.1 o.s.ř. mu v tom nebrání, protože nejde o vzájemný návrh ve smyslu § 97 a § 98 o.s.ř., ale o obranu, kterou mu nelze upřít. Jeho předchůdce takovou obranu uplatnit nemohl, protože nebyl nositelem práva na plnění proti žalobci. Nabyvatel ji dříve použít rovněž nemohl, jelikož nebyl účastníkem řízení. Takovou situaci nelze podřadit pod žádné ustanovení § 205a o.s.ř. a není ani důvodem pro zrušení rozsudku soudu prvního stupně a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení podle § 219a o.s.ř. Občanský soudní řád na takový případ nepamatuje a uspokojivou odpověď na otázku, jak jej řešit nelze nalézt. Podle mého názoru by se těmto neřešitelným stavům předešlo zákazem použití ustanovení § 107a o.s.ř. v odvolacím řízení, které je ovládáno systémem neúplné apelace.

Překoumává-li odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně v systému úplné apelace, tak žádné omezení pro použití ustanovení § 107a o.s.ř. v odvolacím řízení neplatí (§ 211 o.s.ř.).

Lhůta k odvolání

Podle § 204 odst.1 věty první o.s.ř. odvolání se podává do patnácti dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje. Den, kdy bylo rozhodnutí účastníkovi doručeno, se do odvolací lhůty nezapočítává (§ 57 odst. 1 o.s.ř.). Jde o lhůtu procesní, a proto postačí, je-li poslední den odvolání podáno u soudu nebo podáno k poštovní přepravě. Ve smyslu § 208 o.s.ř. je včas podaným i odvolání, které bylo v zákonné lhůtě podáno u odvolacího soudu nebo sepsáno do protokolu u nepříslušného soudu. Je-li odvolání adresováno jinému soudu (jinému orgánu) než tomu, u kterého je lze podat, je podáno včas jen tehdy, jestliže tento soud (jiný orgán) stačí v odvolací lhůtě odeslat odvolání soudu, který vydal napadené rozhodnutí, popřípadě odvolacímu soudu ^[23]/.

Zákon č.7/2009Sb., který mj. novelizoval řízení o dědictví. Notář jako soudní komisař provádí úkony, které se považují za úkony soudu (§ 38 odst.2 o.s.ř.). Proti některým rozhodnutím soudního komisaře je přípustné odvolání, které je však nutno podat u soudu (§ 204 odst.1 o.s.ř.), protože novela postrádá ustanovení o tom, že odvolání se podává u notáře jako soudního komisaře. Ustanovení § 208 odst.2 o.s.ř. neumožňuje zohlednit situaci, kdy odvolatel podá odvolání u notáře jako soudního komisaře. V případě, že notář zašle odvolání soudu až po uplynutí lhůty k odvolání,

soudy by neměly taková podání odmítat jako opožděná, protože takové rozhodnutí by bylo nepřiměřeně tvrdé.

Účastníkům řízení běží znovu lhůta k podání odvolání podle § 164 o.s.ř., jestliže bylo vydáno opravné usnesení, kterým soud opravil chyby v psaní, počtech, či jiné zjevné nesprávnosti, jež postihly výrok rozhodnutí. Tato lhůta běží nikoliv ode dne doručení písemného vyhotovení opravného usnesení, ale od jeho právní moci. Uvedené platí i tehdy, bylo-li původní rozhodnutí již přezkoumáno v odvolacím řízení na základě dříve podaného odvolání a odvolací soud je jako věcně správné potvrdil ^[24].

Každému ze samostatných společníků ve smyslu § 91 odst.1 a § 206 odst. 2 o.s.ř. začíná, běží a končí odvolací lhůta samostatně. Jde-li o nerozlučné společenství podle § 91 odst. 2 o.s.ř., lhůta k odvolání začne plynout jim všem až poté, co bylo rozhodnutí doručeno poslednímu z nich. Jinak řečeno v případě nerozlučných společníků ve smyslu § 91 odst.2 o.s.ř. je odvolání podáno včas, jestliže kterémukoliv ze společníků ještě běžela odvolací lhůta. Vedlejšímu účastníkovi běží samostatná odvolací lhůta, ovšem jen v případě, že se účastník, jemuž ve sporu pomáhá, po vyhlášení rozsudku nevzdal práva odvolání.

Ustanovení § 204 odst.2 o.s.ř. upravuje případy, kdy je odvolání považováno za včasné, přestože bylo podáno po uplynutí patnáctidenní lhůty. Předně je odvolání podáno včas, je-li zachována taková delší lhůta, o které byl účastník nesprávně poučen. Poučí-li soud účastníka o tom, že lhůta k podání odvolání je např. pětiměsíční, pak je odvolání podáno včas také tehdy, jestliže se účastník řídil tímto nesprávným poučením soudu a odvolání podal v této delší lhůtě (§ 204 odst. 2, věta první o.s.ř.).

Další okruh případů pro tuto výjimku dopadá na situace, kdy poučení zcela chybí, je neúplné nebo nesprávné, popř. nečitelné, přičemž za nedostatek této závažnosti je považován i chybějící údaj o místě, kde se odvolání podává. Jsou-li tyto podmínky splněny, pak platí tříměsíční lhůta k podání odvolání. Soudy v tomto směru poměrně často chybují při vydávání opravných usnesení, ve kterých opravují výroky rozhodnutí a nepoučují účastníky též o možnosti podat odvolání proti opravovanému rozhodnutí. Proti opravovaným rozhodnutím proto lze podat odvolání do tří měsíců od právní moci opravného usnesení.

U rozsudků o rozvodu manželství, o určení neplatnosti manželství nebo zda tu manželství je či není, platí jen patnáctidenní lhůta k podání odvolání, bez ohledu na to, jakého poučení se účastníku dostalo.

Zmeškanou lhůtu k odvolání může soud prvního stupně, který vydal napadené rozhodnutí, usnesením podle § 58 o.s.ř. prominout. Může tak učinit pouze na návrh účastníka, který lhůtu zmeškal a z omluvitelných důvodů. Návrh je nutno podat do patnácti dnů od odpadnutí překážky a je s ním třeba spojit i zmeškaný úkon. Účastníku nelze prominout zmeškání lhůty k odvolání proti rozsudku o rozvodu manželství, o určení neplatnosti manželství nebo jeho neexistence. O právu navrhnout prominutí zmeškání lhůty je soud povinen účastníka poučit (§ 5 o.s.ř.).

Považuji za zcela zbytečné takové poučení poskytovat za následujícího stavu. Účastník řízení podá opožděné odvolání a uvede v něm např. že byl hospitalizován v nemocnici. Učiní tak do patnácti dnů po odpadnutí této překážky, která mu objektivně bránila podat odvolání, avšak současně

nenavrhne, aby mu soud prominul zmeškání lhůty. Ustanovení § 5 o.s.ř. ukládá soudu poučit účastníka o tomto právu, přestože je už předem zřejmé, že návrh na prominutí zmeškání lhůty bude zamítnut pro nedodržení patnáctidenní lhůty k podání takového návrhu. Domnívám se, že je-li v odvolání obsažena alespoň zmínka o důvodu zpoždění, lze ji vyložit jako žádost o prominutí. Ve své podstatě totiž odvolatel říká, že se opozdil pro objektivní překážku a tím, že přesto podává odvolání, požaduje, aby mu opoždění bylo prominuto.

Odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně je účinné i tehdy, jestliže bylo podáno po jeho vyhlášení dříve, než odvolateli bylo doručeno písemné vyhotovení tohoto rozhodnutí; je nerozhodné, že v době podání odvolání ještě nezačala běžet odvolací lhůta /[\[25\]](#).

Účinky odvolání

Jednou z nejzávažnějších vlastností rozhodnutí je jeho právní moc, tj. vlastnost, projevující se v tom, že má závazné a nezměnitelné účinky na právní vztahy, o nichž se vyslovuje /[\[26\]](#).

Podání odvolání má dva základní účinky. Předně jde o účinek suspenzivní - odkladný.

Podstata suspenzivního účinku spočívá v tom, že rozhodnutí, proti němuž je odvolání podáno, nenabývá právní moci, dokud o opravném prostředku nerozhodne odvolací soud (§ 206 odst.1 o.s.ř.). Podáním odvolání se odkládá i vykonatelnost napadeného rozhodnutí, avšak jen tehdy, jde-li o rozhodnutí, jež se má stát vykonatelným až po právní moci rozsudku.

K odkladu vykonatelnosti podáním odvolání nedochází v případech stanovených v ustanovení § 162 odst. 1 o.s.ř. a dále tam, kde soud předběžnou vykonatelnost podle § 162 odst.2 o.s.ř. vysloví. Suspenzivní účinek odvolání nastává jen tehdy, je-li odvolání přípustné, podal-li je oprávněný účastník a současně, podal-li je včas [\[27\]](#)/.

Odvolání dále vyvolává účinek devolutivní, který je tradičně charakterizován tak, že o odvolání nesmí rozhodnout soud prvního stupně a musí je postoupit k rozhodnutí soudu odvolacímu. Výjimku z této zásady představuje tzv. autoremedura (§ 210a o.s.ř.), která umožňuje soudu prvního stupně k odvolání změnit zde stanovené druhy soudních rozhodnutí, pokud odvolání v celém rozsahu vyhoví.

Další výjimku upravuje ustanovení § 374 odst. 3 o.s.ř., které připouští pro případ, že bylo podáno odvolání proti rozhodnutí, které vydal soudní komisař, justiční čekatel, asistent soudce nebo pověřený administrativní zaměstnanec, že mu může zcela vyhovět předseda senátu (samosoudce). Jeho rozhodnutí se považuje za rozhodnutí soudu prvního stupně a lze je napadnout odvoláním. Podrobnější pravidla této výjimky pak upravuje § 7 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů.

Devolutivní účinek odvolání nastává i tehdy, podal-li odvolání někdo, kdo k odvolání oprávněn nebyl a bylo-li podáno proti rozhodnutí, proti němuž se odvolat nelze. I v těchto případech rozhoduje odvolací soud (srov. § 218 o.s.ř.).

System neúplné apelace

Od 1.1.1951, kdy nabyl účinnosti zákon č.142/1950Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních, do 31.12.2000, bylo odvolací řízení založeno na systému úplné apelace. Zákonem č.30/2000Sb., kterým se mění zákon č.99/1963Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, byl s účinností od 1.1.2001 tento systém významně změněn. Odvolací řízení je v současné době ovládáno systémy úplné a neúplné apelace. System úplné apelace byl zachován ve vztahu k rozhodnutím ve věci samé (rozsudkům a usnesením, jimiž bylo rozhodnuto ve věci samé), která soud prvního stupně vydal v nesporném řízení. Jde o věci vyjmenované v ust. § 120 odst.2 o.s.ř., usnesení soudu prvního stupně procesní povahy, usnesení vydaná v řízení o výkon rozhodnutí (§ 254 odst.4 o.s.ř.), usnesení vydaná v řízení exekučním podle exekučního řádu (§ 52 odst.1 tohoto zákona a § 254 odst.4 o.s.ř.) a rozhodnutí vydaná krajskými soudy ve správním soudnictví ve věcech důchodového zabezpečení (§ 250s odst.3 věty druhé o.s.ř.). System úplné apelace, je založen na zásadě vyšetřovací, která je tradičně vykládána tak, že soudy jsou povinny provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky označeny. V tomto systému je odvolací soud povinen přihlížet i k novým skutečnostem a důkazům, které nebyly uplatněny v řízení před soudem prvního stupně a tudíž provést přezkum velmi široce. Pro účastníky odvolacího řízení to znamená výhodnější pozici v odvolacím řízení.

System neúplné apelace ovládá ostatní věci a lze jej charakterizovat tak, že v odvolání odvolatel nesmí, vyjma stanovených případů, uvádět nové skutečnosti a označovat nové důkazy, tedy takové skutečnosti, které netvrdil v řízení před soudem prvního stupně žádný z účastníků a co jinak nevyšlo v řízení před soudem prvního stupně najevo, a takové důkazy, které

v prvoinstančním řízení žádný z účastníků neoznačil a potřeba jejich provedení nevyšla v řízení najevo. Odvolacímu soudu je zde zakázáno tyto novoty použít jako podklad pro své rozhodnutí.

Zákonodárce se nechal inspirovat zákonem č.113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), ve znění účinném do 31.12.1950, podle jehož ustanovení § 482 „ v jednání před odvolacím soudem nelze, vyjímajíc nárok na náhradu nákladů odvolacího řízení, vznést ani nový nárok ani novou námitku“. Podle § 468 tohoto právního předpisu „skutkové okolnosti a důkazy, které se podle obsahu procesních spisů prvního soudce a skutkové podstaty rozsudku nevyskytly ve stoličce první, smějí v odvolacím řízení strany přednésti toliko na důkaz nebo vyvrácení uplatňovaných důvodů odvolacích; k takovému novému přednesu se nad to smí přihlídnouti jen tenkrát, byli dříve odpůrci oznámen odvolacím spisem nebo přípravným podáním“.

Tento systém klade na účastníky vyšší nároky v řízení před soudem prvního stupně. Soudům prvního stupně ale i odvolacím soudům jejich činnost neulehčuje. Odvolací soudy jsou povinny pečlivě zkoumat, zda soudy prvního stupně řádně splnily celou řadu poučovacích povinností, důsledně rozlišovat mezi skutkovým stavem a právním posouzením věci, mezi tím, co účastníci řízení uplatnili před soudem prvního stupně a jaká tvrzení a jaké důkazy jsou nové, zda jsou dány výjimky podle § 205a odst.1 o.s.ř., apod.

System neúplné apelace neomezuje v uplatnění nových skutečností a důkazů jen odvolatele (§ 205a o.s.ř.); ale stejné omezení platí i pro ostatní účastníky odvolacího řízení. Cílem zákonodárce zde bylo zajistit řádný výkon soudnictví a zrychlit průběh řízení tak, aby v době co možná nejkratší mohl být spor nebo jiná právní věc pravomocně skončena věcně správným a

spravedlivým rozhodnutím a aby v odůvodněných případech mohla být pravomocná rozhodnutí soudů přezkoumána mimořádnými opravnými prostředky [\[28\]](#)/.

Zákonodárce měl zájem zamezit prodlužování soudního řízení nejčastěji žalovanými dlužníky, kteří uměle oddalovali konečné rozhodnutí ve věci. Často až do odvolacího řízení přicházeli s novými skutečnostmi a důkazy. Doplnovat rozsáhle dokazování a mnohdy ke zcela novým skutečnostem bránilo odvolacímu soudu ust. § 213 o.s.ř. Odvolací soudy proto často rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušovaly a věci jim vracely k novému projednání, čehož si byli dobře vědomi ti účastníci, v jejichž zájmu bylo oddálení konečného rozhodnutí. Zejména takovým postupům mělo zabránit zavedení systému neúplné apelace do odvolacího řízení.

Novela č. 7/2009 Sb. zavedením koncentrace řízení (§ 118b o.s.ř.) ve své podstatě prosadila zásadu neúplné apelace i do řízení u soudu prvního stupně. Prostřednictvím povinností stanovených účastníkům a prostřednictvím procesních institutů vytváří takové právní prostředí, které nejenže umožňuje soudům prvních stupňů připravit jednání tak, aby u něho bylo rozhodnuto, ale přímo je k tomu nutí. Ke koncentraci dochází přímo ze zákona, čímž dochází ke značnému omezení prostoru pro zjišťování skutkového stavu věci. Je sice určitým „bičem“ na účastníky, kteří cíleně prodlužovali řízení, ale soudům prvních stupňů přinesla řadu dalších poučovacích povinností a odpovědnost za průběh řízení. Soudy prvních stupňů se musejí ve věci už před jednáním natolik zorientovat, aby věděly, o co ve věci jde a o čem mají účastníky poučovat. Za tím účelem novela nově upravila institut přípravného jednání dle § 114c o.s.ř.

Dojde-li v řízení k přípravnému jednání, nastává koncentrace skončením přípravného jednání nebo uplynutím 30 denní lhůty k doplnění důkazů (§ 118b odst.1 věty první o.s.ř.). Nedojde-li k přípravnému jednání – nastává

koncentrace řízení po skončení jednání ve věci (§ 118b odst.1 věty druhé o.s.ř).

V obou případech již účastníci později s výjimkou stanovených případů nemohou uvést rozhodné skutečnosti a označit důkazy. Obávám se, že někteří soudci, kteří nebudou u přípravného nebo běžného jednání zcela uchopeni věci, tak budou hledat cesty, jak tato donucující ustanovení obejít a získat čas k tomu, aby se věci zmocnili. Nabízí se možnost, že jednání sice neodročí, ale přeruší, a to i opakovaně.

Občanský soudní řád připouští výjimky ze zákazu uplatňování nových skutečností a důkazů v odvolání v ustanovení § 205a odst.1 písm.a/ až f/ o.s.ř. Skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou proto u odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé odvolacím důvodem jen tehdy (srov. § 205a odst. 1 o. s. ř.), jestliže

a) se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce (přisedícího) nebo obsazení soudu;

b) jimi má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci;

c) jimi má být zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně;

d) jimi má být splněna povinnost tvrdit všechny pro rozhodnutí právně významné skutečnosti nebo důkazní povinnost, a to za předpokladu, že pro nesplnění některé z uvedených povinností neměl odvolatel ve věci úspěch a že odvolatel nebyl řádně poučen podle § 118a odst.1 až 3;

e) odvolatel nebyl řádně poučen podle § 119a odst. 1;

f) nastaly (vznikly) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně.

Odvolací soud nesmí podle těchto ustanovení přihlížet ke skutečnostem a důkazům, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně s výjimkou případů, které jsou právě vyjmenovány v ust. § 205 a) o.s.ř.

K § 205a odst.1 písm a/ o.s.ř.

Toto ustanovení umožňuje účastníkům řízení v odvolání tvrdit nové skutečnosti a důkazy, které se týkají takových vad a nedostatků, jež představují porušení základních principů občanského soudního řízení. Jde o nedostatky spočívající např. v nesplnění podmínek řízení, v tom, že ve věci rozhodl vyloučený soudce nebo soud byl nesprávně obsazen, apod. Je totiž

nejen v zájmu účastníků, ale i ve veřejném zájmu, aby taková rozhodnutí byla dodatečně odstraněna bez ohledu na to, že jinak se jeví jako věcně správná či spravedlivá. Občanský soudní řád ukládá soudu přihlížet z úřední povinnosti k tomu, zda není dán některý z těchto nedostatků ať už na začátku řízení, tak kdykoliv v jeho průběhu, včetně řízení odvolacího. Odvolacímu soudu zde je umožněno i v systému neúplné apelace takové vady napravit.

K § 205a odst.1 písm.b/ o.s.ř.

Toto ustanovení rovněž umožňuje účastníkům v odvolání tvrdit nové skutečnosti a důkazy, které se týkají vad, ke kterým došlo před soudem prvního stupně a které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Jde o vady méně významné než vady, na které míří předchozí ustanovení. Těchto vad si odvolací soud všímá bez ohledu na to, zda jsou v odvolání uplatněny či nikoliv (§ 212a odst.5 o.s.ř.). Mezi typické vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, patří porušení práv účastníka řízení, v jehož důsledku mu byla odňata možnost jednat před soudem (účastník nebyl o jednání vyrozuměn, předvolání mu bylo doručeno opožděně, účastník byl vyloučen z přednesů, z práva vyjádřit se k dokazování apod.). Další vady tohoto charakteru mohou spočívat v tom, že soudní rozhodnutí je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů, soud nepřibral za účastníka toho, kdo měl být účastníkem řízení, soud nepokračoval v řízení s tím, kdo je procesním nástupcem účastníka, který po zahájení řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení apod.

K § 205a odst.1 písm.c/ o.s.ř.

Touto výjimkou ze zákazu novot zákonodárce poskytl účastníkům řízení možnost reagovat na hodnocení důkazních prostředků. Jednou ze zásad občanského soudního řádu je i zásada volného hodnocení důkazů. Hodnocením důkazů se rozumí myšlenková činnost soudu, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota závažnosti (důležitosti) pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti a posléze hodnota pravdivosti, event. věrohodnosti /[\[29\]](#). Hodnocení závažnosti či důležitosti důkazů představuje úvahu o tom, jaký význam mají jednotlivé důkazy pro rozhodnutí a zda z nich lze čerpat zjištění potřebná pro zjištění skutkového stavu. Při hodnocení důkazů z hlediska jejich zákonnosti je důležité, zda byly získány a provedeny zákonným způsobem. Soud nepřihlédne k důkazům, které takto získány či provedeny nebyly.

Pro úvahu, jak a kdy lze použít výjimku ze zákazu novot v odvolacím řízení podle § 205a odst.1 písm.c/ o.s.ř., je nutno předně vyložit pojmy pravdivost důkazů a jejich věrohodnost.

Pojmem pravda je označován vztah lidského myšlení a skutečnosti, ve kterém si skutečnost a myšlení odpovídají /[\[30\]](#). Pro potřebu této úvahy lze pojem pravda či pravdivost vyložit jako shodu tvrzení se skutečností či s realitou. Synonymem výrazu věrohodnost je hodnověrnost /[\[31\]](#), tedy vlastnost, kdy určité osobě či věci je přiznána hodnota důvěry. Pojem

pravdivost se proto nekryje s pojmem věrohodnost, avšak tyto pojmy spolu souvisejí. Závěr soudu o věrohodnosti či nevěrohodnosti důkazního prostředku má totiž rozhodující vliv na závěr, která tvrzení soud považuje za prokázaná čili pravdivá a která nikoliv. Zpochybněním věrohodnosti důkazních prostředků se v první řadě rozumí tvrzení a pomocí důkazů prokázání takových skutečností, které vyvrací závěry soudu prvního stupně o tom, že určitý důkazní prostředek je nevěrohodný (a že proto z něj nelze při zjišťování skutkového stavu věci vycházet) nebo že je věrohodný (a že tedy je třeba na něm vybudovat zjištění skutkového stavu), popřípadě které vedou k závěru, že důkazní prostředek měl být správně z hlediska své věrohodnosti hodnocen soudem prvního stupně jinak.

Zpochybnění věrohodnosti důkazních prostředků může spočívat i na takových skutečnostech, které - kdyby byly prokázány - mohou mít samy o sobě nebo ve spojení s již známými skutečnostmi jen vliv na hodnocení provedených důkazních prostředků, z nichž vychází rozhodnutí soudu prvního stupně, z hlediska jejich věrohodnosti. Věrohodnost důkazního prostředku může být zpochybněna například tehdy, bude-li tvrzeno a prokázáno, že svědek vypovídal o věci pod vlivem návodu nebo výhrůžky (tedy "křivě"), že listina je ve skutečnosti falzifikátem apod. Nejde však o zpochybnění věrohodnosti důkazního prostředku, jestliže účastník uvede v odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně nebo za odvolacího řízení skutečnosti či navrhne důkazy, pomocí kterých má být skutkový stav věci zjištěn jinak, než jak ho zjistil soud prvního stupně na základě jím provedeného hodnocení důkazů. Uvedením skutečností a označením důkazů o věci samé totiž účastník nezpochybňuje věrohodnost důkazních prostředků, ale požaduje zjištění skutkového stavu soudem jinak, než jak byl zjištěn soudem prvního stupně na základě před ním uvedených skutečností a provedených důkazů. Takový postup neodpovídá požadavkům ustanovení § 205a odst. 1 písm. c) o. s. ř./[\[32\]](#).

Za přílehlavý příklad může sloužit náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 7.2.2006, sp.zn.IV. ÚS 125/05, uveřejněný ve Sb.n.u.US, svazku 40, ročník 2006 na str.273. Zde se jednalo o situaci, kdy okresní uložil žalovanému otci povinnost platit výživné žalobkyni - své zletilé dceři, přičemž vyšel ze skutečnosti, že dcera je studentkou školy, kde se připravuje na budoucí povolání. V odvolání žalovaný nově tvrdil, že žalobkyně školu nenavštěvovala a následně byla ze studia vyloučena. Tyto údaje měl zjistit až po vyhlášení rozsudku okresního soudu. Odvolací soud rozsudek okresního soudu v části o výživném za období od podání žaloby do vynesení rozsudku potvrdil a v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že s ohledem na princip neúplné apelace nemohl přihlídnout k nově tvrzeným skutečnostem a důkazům o absencích žalobkyně ve škole a následném vyloučení. Ústavní soud považoval za nepochybné, že podmínky ust. § 205a odst. 1 písm. c) o. s. ř. byly beze zbytku naplněny.

Podle jeho názoru zjištění žalovaného, byť dodatečně učiněná a teprve v odvolacím řízení prokázaná, jednoznačně zpochybňovala výpověď žalobkyně, svědeckou výpověď její matky, jakož i další důkazy listinného charakteru provedené prvoinstančním soudem. Ústavní soud uvedl, že bylo nezbytné, aby odvolací soud považoval za předmět odvolacího řízení celé období od podání žaloby až po rozhodnutí o odvolání. Ústavní soud dodal, že rozhodnutí dovolacího soudu, nejenže takto porušilo stěžovatelovo právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny, ale představuje i zásah do práva stěžovatele na ochranu jeho vlastnictví ústavně garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny.

Podle mého přesvědčení v tomto případě žalovaný v odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně nezpochybňoval věrohodnost důkazních prostředků. Nově tvrdil skutečnosti a navrhoval důkazy, pomocí kterých měl být skutkový stav věci zjištěn jinak, než jak ho zjistil soud prvního stupně

na základě jím provedeného hodnocení důkazů. V řízení před soudem prvního stupně nezpochybňoval prokázané tvrzení žalobkyně, že studuje. Měl přitom právo se vyjádřit k provedeným důkazům a např. žádat provedení důkazu zprávou školy o docházce žalobkyně. S největší pravděpodobností by nebylo problémem zjistit, že žalobkyně do školy nedochází. Žalovaný byl v řízení před okresním soudem v tomto směru nečinný a až v odvolání uvedl zcela nové skutečnosti a označil důkazy. Tato tvrzení byla zcela nová, protože žalovaný nezpochybňoval docházku žalobkyně do školy a její absence nevyšly v řízení před okresním soudem ani jinak najevo. Rovněž důkazy k tomuto tvrzení zcela nově označil. Takové námitky pak měly pouze zprostředkovaný vliv na věrohodnost důkazních prostředků, které využil okresní soud a jen v důsledku provedení těchto nových důkazů se ukázalo, že tvrzení žalobkyně není pravdivé.

Obecné připuštění takové možnosti by ve svých důsledcích vedlo k vyloučení zákazu novot v odvolacím řízení. Neubráním se však konstatování, že rozhodnutí Ústavního soudu zabránilo nesprávnému a tudíž nespravedlivému rozhodnutí v projednávané věci.

Takové mimořádné situace by odstranila další výjimka ze zákazu novot v odvolacím řízení, která by umožňovala ve výjimečných případech z důvodů hodných zvláštního zřetele odstranění zcela zjevné nespravedlnosti.

K § 205a odst.1 písm.d/ o.s.ř.

Občanský soudní řád ukládá soudům povinnost poskytovat účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech. Soudy jsou povinny poučit účastníky řízení zejména o tom, jaká práva jim přiznávají a jaké povinnosti jim ukládají procesněprávní předpisy, jak je třeba jimi zamýšlené procesní úkony provést, aby vyvolaly jimi sledované procesní účinky, případně jak je třeba odstranit vady již učiněných procesních úkonů, anebo jaké právní následky jsou spojeny s již provedenými procesními úkony a jak je třeba splnit procesní povinnosti ze zákona nebo z rozhodnutí soudu /[\[33\]](#).

Nejde však o bezbřehou poučovací povinnost, neboť je nereálné, aby soud poučoval účastníka o všech jeho myslitelných procesních právech a povinnostech, když podstatné je, aby se účastníku dostalo poučení v době, kdy je toho podle stavu řízení pro něj zapotřebí /[\[34\]](#).

Občanský soudní řád v ustanovení § 5 sleduje, aby poučení, kterého se má účastníkům ze strany soudu dostat, bylo konkrétní a podrobné a aby se jim dostalo v takovém stádiu řízení, kdy je to pro vedení řízení potřebné, a za takové situace, kdy bez konkrétního a podrobného poučení by mohli pro nedostatek potřebných znalostí procesních pravidel utrpět újmu na svých právech /[\[35\]](#).

Zavedení systému neúplné apelace do odvolacího řízení vyvolalo potřebu rozšíření poučovací povinnosti soudu prvního stupně o další speciální ustanovení k obecnému ustanovení § 5 o.s.ř.

Úprava občanského soudního řádu rozlišuje mezi povinností soudu poskytnout poučení při jednání a mezi poučovací povinností soudu při jiném jeho úkonu. Poučovací povinnost soudu při jednání směřuje jak vůči účastníkům, kteří mají zástupce z řad advokátů či notářů, tak i vůči účastníkům, kteří před soudem jednají sami. Mimo jednání je soud povinen poskytnout účastníkům i zastoupeným advokátem nebo notářem poučení v případech, které jsou výslovně stanoveny. Jedná se např. o poučení podle § 15a, § 30 odst.1, 43 odst.1, § 50, § 114b, 118b, § 118c o.s.ř. apod.

Některá poučení je však soud povinen poskytnout jen účastníkům, kteří nejsou zastoupeni advokátem nebo notářem (§ 118a odst.4 o.s.ř.). Zde jde např. o poučení o právu navrhnout přistoupení dalšího účastníka do řízení nebo jeho záměnu podle § 92 o.s.ř., přistoupení vedlejšího účastníka do řízení podle § 93 o.s.ř., změnu žaloby podle § 95 o.s.ř., procesní nástupnictví podle § 107a o.s.ř., koncentraci řízení podle § 118c o.s.ř. apod.

Poučovací povinnost upravená v ustanovení § 118a o.s.ř. vychází z toho, že dokazování ve sporném řízení je ovládáno zásadou projednací, která spočívá v tom, že tvrdit skutečnosti a navrhopvat k jejich prokázání důkazy je zásadně věcí účastníků řízení. Účastník řízení má podle § 79 odst.1 a § 101 odst.1 o.s.ř. povinnost tvrzení a podle § 120 odst.1 o.s.ř. povinnost důkazní.

Tyto povinnosti stíhají obě strany sporu a zatěžují v průběhu řízení vždy toho z účastníků, v jehož zájmu je, aby určitá skutečnost, ve sporu rozhodná podle hmotného práva, byla zjištěna. Nesplnění těchto povinností některým z účastníků má za následek jeho neúspěch ve sporu. K takovému následku však může dojít jen tehdy, jestliže účastníci nesplnili povinnost tvrzení a důkazní povinnost, přestože o těchto povinnostech byli soudem poučeni.

Občanský soudní řád je založen na zásadě předvídatelnosti soudních rozhodnutí. K tomu, aby rozhodnutí mělo tuto vlastnost, musí mu předcházet předvídatelný postup soudu v řízení, což znamená, že účastníci soudního řízení mají právo vědět, co mohou očekávat od soudů v konkrétní fázi řízení /[\[36\]](#).

Zásada předvídatelnosti soudního rozhodnutí se projevuje i v ust. § 118 odst.2 o.s.ř., podle kterého předseda senátu sdělí výsledky přípravy jednání a podle dosavadních výsledků řízení uvede, která právně významná skutková tvrzení účastníků lze považovat za shodná, která právně významná skutková tvrzení zůstala sporná a které z dosud navržených důkazů budou provedeny, popřípadě které důkazy soud provede, i když je účastníci nenavrhlí.

Ustanovení § 118a odst.1 o.s.ř. upravuje poučovací povinnost ve vztahu k povinnosti tvrzení a k břemenu tvrzení a ustanovení § 118a odst.3 o.s.ř. k povinnosti důkazní, která vyústí v důkazní břemeno. Tyto poučovací povinnosti soud plní vůči účastníkům v průběhu jednání, a to včetně těch, kteří jsou zastoupeni advokátem, notářem, zákonným zástupcem, opatrovníkem nebo obecným zmocněncem. Vyzve-li předseda senátu účastníka řízení postupem podle ustanovení § 118a odst. 1, popř. podle § 118a odst.3 o.s.ř., aby doplnil svá skutková tvrzení nebo označil důkazy, neznamena to, že soud přihlédně při rozhodování jen k tvrzením účastníka a k důkazům, které uvedl a označil na výzvu soudu, a že by ostatní tvrzení a důkazy mohl pominout. Soud totiž musí vzít zřetel – jak vyplývá zejména z ustanovení § 132 o.s.ř. – též k dalším tvrzením tohoto účastníka, jakož i ke všemu, co za řízení vyšlo jinak najevo /[\[37\]](#).

Podle § 79 odst.2 o.s.ř. je účastník řízení povinen k žalobě připojit písemné důkazy, jichž se dovolává, a to v listinné nebo v elektronické podobě. Oproti tomu ustanovení § 118a odst.3 a § 120 odst.1 o.s.ř. ukládá účastníkům řízení povinnost důkaz označit. Z tohoto je patrné, že zákonodárce ukládá povinnost účastníkům řízení předložit písemné důkazy pouze ve fázi podání žaloby. Cílem je urychlené a hospodárné projednání věci.

Nepřipojí-li žalobce k žalobě písemné důkazy, nebo je dokonce ani neoznačí, nejde o vadu žaloby, pro kterou by soud mohl řízení zastavit (§ 43 odst.2 o.s.ř.). Vada žaloby spočívající v nepřipojení písemných důkazů, popř. neoznačení žádných důkazů, totiž nebrání pokračování v řízení ^[38]. V dalším řízení již postačuje, aby účastník důkazy označil. Na soudu už pak je, aby takový důkaz vyžádal či jinak opatřil. Soudu to umožňuje řada ustanovení o.s.ř. V případě svědecké výpovědi je každá osoba, která není účastníkem řízení, povinna dostavit se k soudu a vypovídat jako svědek (§ 127 o.s.ř.), každý je povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí (§ 128 o.s.ř.), tomu, kdo má u sebe listinu potřebnou k důkazu, může soud uložit, aby ji předložil nebo ji opatří soud sám od jiného soudu, orgánu nebo právnické osoby (§ 129 o.s.ř.). V případě, že tyto povinnosti nejsou splněny dobrovolně, může je soud vynutit cestou např. pořádkového opatření podle § 53 o.s.ř.

K zajímavé situaci dochází tehdy, když listinu má ve svém držení účastník řízení a její předložení mu není ku prospěchu.

Představme si žalobu, ve které žalobce požaduje, aby mu žalovaný zaplatil 30.000,-Kč. Tvrdí, že tato částka je náhradou za užívání jeho nebytových prostor po určitou dobu žalovaným,

k čemuž žalovaný neměl právní důvod. Žalovaný se brání tím, že žalobci dluží za užívání těchto prostor ve stejném období jen 10.000,-Kč, a vysvětluje, že na takovéto částce jako nájemném se s žalobcem dohodl v písemné nájemní smlouvě. Dodává však, že tuto písemnou nájemní smlouvu ztratil a musí ji mít žalobce. Žalobce potvrdí, že nájemní smlouvu má, avšak na výzvu soudu ji odmítá vydat. Mám pochybnosti o tom, zda i v takovém případě je soud oprávněn za pomoci pořádkové pokuty podle § 53 o.s.ř. žalobce nutit k předložení smlouvy, která mu není ku prospěchu, avšak žádné ustanovení občanského soudního řádu to přímo nevylučuje. Takovou situaci lze vyřešit tak, že soud uvěří žalovanému, protože žalobce svým postojem své tvrzení zpochybňuje.

Ustanovení § 118a odst.2 o.s.ř. míří na situace, kdy účastník řízení má nesprávný právní názor na věc, pro který jsou významné zcela jiné skutečnosti. Pomocí poučení podle ustanovení § 118a odst. 2 o.s.ř. soud signalizuje účastníkům řízení, jaký má právní názor na věc a tím znemožňuje vydávání „nepředvídatelných“ rozhodnutí, rozhodnutí, která vycházejí ze zcela jiné hmotněprávní situace, než kterou žalobce prostřednictvím vylíčení rozhodujících skutečností v žalobě popsal.

Poučení je podle mého přesvědčení nutno formulovat tak, aby bylo dostatečně konkrétní a srozumitelné. V této souvislosti je nutno pečlivě rozlišovat zejména to, zda poučován je advokát nebo právně vzdělaný zástupce či osoba znalá občanského soudního řádu, přihlížet k intelektu každého jednotlivce, k jeho věku, četnosti jeho účastí v soudním řízení apod. Poučovací povinnost nelze považovat za dostatečně splněnou např. za situace, kdy je soudní mluvou - odbornými a často cizími výrazy vykládán smysl ust. § 118a o.s.ř. prostému účastníkovi, který je značně nejistý už z toho, že stojí před soudem. Je na každém jednotlivém soudci, aby ke všem těmto okolnostem citlivě přihlížel a poučovací povinnost jim

přizpůsobil. Splnění této povinnosti je často nelehké, protože soudce nesmí účastníkovi naznačit či dokonce sdělit, co konkrétně by měl o významné skutečnosti tvrdit, popř. jaké důkazy označit.

Klást důraz je nutno i na okamžik, kdy je poučení poskytováno. Mělo by k němu dojít pokud možno bezprostředně poté, co soud zjistí, že tvrzení účastníka jsou neúplná, popř. je zapotřebí navrhnout důkazy.

Tak kupříkladu v žalobě o vyloučení věci z výkonu rozhodnutí podle § 267 o.s.ř. žalobce tvrdí, že věci, které navrhuje z výkonu rozhodnutí vyloučit, jsou jeho vlastnictvím, protože je sám koupil, a navrhuje k tomu provést důkaz doklady o nákupu. Dodává, že peníze použité na koupi mu daroval jeho otec, jehož výslech však nenavrhuje. Soud z dokladů o nákupu zjistí, že jde pouze o účty od pokladny, v nichž není uveden žalobce jako kupující. V tomto okamžiku by měl poučit žalobce o tom, že tyto důkazy nepostačují k prokázání jeho vlastnického práva, a vyzvat ho, aby navrhl další důkazy. V některých případech soudy takto soustředěně nepostupují a až např. u dalšího jednání, popř. před vyhlášením rozhodnutí poskytují pouze obecné poučení podle § 118a odst.3 o.s.ř.

Ústavní soud České republiky vyložil ustanovení § 5 o.s.ř. a dle mého názoru je tento výklad použitelný i pro ustanovení § 118a o.s.ř., tak, že soud je povinen účastníky poučit, jaká práva jim přiznávají a jaké povinnosti ukládají procesněprávní předpisy, jak je nutno procesní úkony provést, popřípadě jak je třeba odstranit vady procesních úkonů již učiněných, aby vyvolaly zamýšlené procesní účinky. Cílem poučovací povinnosti je informovat účastníka o tom, jaká má v procesu práva a povinnosti, aby jím provedené procesní úkony mohly vyvolat zamýšlené účinky a aby mohl splnit své procesní povinnosti. Do poučovací povinnosti tedy nepatří návod,

co by účastník měl nebo mohl v daném případě dělat, aby dosáhl žádaného účinku, ale jen pomoc k tomu, aby mohl zákonem stanoveným způsobem dát najevo, co hodlá v řízení učinit /[\[39\]](#).

S tímto názorem souhlasím a na jeho podporu dodávám, že poskytováním hmotněprávního poučení účastníkům řízení soud přebírá odpovědnost účastníků za výsledek řízení. Jeho případný chybný názor na hmotné právo mu může být v budoucnu samotnými účastníky, popř. vyššími soudy důvodně vytýkán.

Pouze na první pohled se jeví poučovací povinnost soudu jako bezproblémová. K značným potížím dochází tam, kde má procesní právo úzký vztah s hmotným právem a soudy se často neobejdou bez hmotněprávního poučení. Je tomu tak zejména tehdy, jestliže nedostatky, které by vedly k zamítnutí žaloby, lze odstranit procesními úkony, avšak nutnost provedení těchto procesních úkonů nevyplývá z procesněprávních předpisů, ale z hmotného práva.

Jde o situace, kdy je např. ve sporném řízení dán nedostatek věcné legitimace, který lze odstranit procesními prostředky, jako je návrh na přistoupení dalších účastníků na stranu žalobce nebo žalovaného podle § 92 odst.1 o.s.ř., popř. návrh na záměnu účastníků na straně žalobce nebo žalovaného podle § 92 odst.2 o.s.ř.

O takový případ jde např. tehdy, domáhá-li se žalobce proti žalovanému zaplacení pohledávky, kterou v průběhu řízení žalobce podle § 524 občanského zákoníku postoupí třetí osobě. Může nastat i situace, kdy v takovém řízení dluh žalovaného převezme třetí osoba podle § 531

občanského zákoníku. V prvním případě dochází postoupením pohledávky ke ztrátě aktivní věcné legitimace - žalobce přestane být nositelem práva, jehož uspokojení se v řízení domáhá. V případě druhém ztrácí žalovaný v důsledku převzetí dluhu třetí osobou svou pasivní věcnou legitimaci – nadále již není zatížen platební povinností vůči žalobci. Obě tyto situace by měly vést soud k zamítnutí žaloby. Soudy, aby dostaly své poučovací povinnosti, by měly stávající účastníky poučit o procesním právu navrhnout záměnu účastníků podle § 92 odst.2 o.s.ř. Přistoupí-li však k takovému poučení, tak v podstatě signalizují účastníkům svůj hmotněprávní názor na věc.

O další takový případ jde např. tehdy, když žalobce v úplné, srozumitelné a určité žalobě se domáhá zaplacení nájemného 1.000,-Kč. Soudu jako důkaz předloží nájemní smlouvu uzavřenou s žalovaným, ve které je takové nájemné sjednáno. Soud shledá nájemní smlouvu absolutně neplatnou např. pro neurčitost. Nyní vyvstává otázka, jakým způsobem žalobce poučit o tom, že musí tvrdit, že žalovaný jeho věc fakticky užíval a tím se mu dostalo obohacení. Na žalobci zde leží povinnost, aby tvrdil, že žalovaný věc užíval a jak dlouho a tíží jej povinnost označit důkaz, nejlépe znaleckým posudkem k prokázání výše bezdůvodného obohacení.

Soud je nepochybně povinen v tomto směru žalobce podle § 118a o.s.ř poučit, ale stojí před nelehkým úkolem, jak poučení poskytnout, aby žalobce nepoučoval o hmotném právu, čímž by porušil zásadu rovnosti procesních stran. Jen obtížně k takovému poučení může dojít, jestliže soud žalobci nesdělí, že nájemní smlouva je podle jeho názoru neplatná a žalobce má nárok na náhradu bezdůvodného obohacení. Zde se však jedná o vysvětlení norem hmotného práva, tedy nepřípustné poučení. Soudy často žalobce takto neinformují, ve snaze se vyhnout hmotněprávnímu poučení, kolem problému „ošlapují“ a bez dalšího žalobce vyzývají k doplnění tvrzení a

označení důkazů, týkajících se faktického užívání věci žalovaným a výše bezdůvodného obohacení. Advokát, popř. právně informovaný a důvtipný účastník řízení i za takové situace pochopí, jaký je právní náhled soudu na věc. Ostatní účastníci, kteří těmito vlastnostmi nadáni nejsou, obecné poučování nechápu a tápou. Soudy se proto v takových případech zpravidla neobejdou bez poučení o hmotném právu.

Za vhodný případ o obtížích při poučování může sloužit i situace, kdy žalobce se v žalobě, splňující požadavky ustanovení § 42 a § 79 odst.1 o.s.ř., domáhá určení neplatnosti veřejné nedobrovolné dražby podle § 48 zákona č.26/2000Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 48 odst.3 tohoto zákona tento druh žaloby umožňuje, avšak jen z důvodů zde stanovených. Tyto důvody spočívají např. v tom, že předmět dražby vydražila osoba, která je z účasti na dražbě vyloučena, k vydražení došlo, přestože zástavce, dlužník nebo vlastník písemně požádal a dražebníkovi současně doložil, že byl splněn závazek zajištěný zástavním právem, nebo zástavní právo zaniklo jiným způsobem, k vydražení došlo, přestože dražebníkovi bylo doloženo, že navrhovatel není oprávněn navrhnout provedení dražby ...

Náš žalobce však žádný z těchto důvodů netvrdí a žalobu odůvodňuje tím, že mu bylo zabráněno přednášet své názory u dražby. Tyto důvody jsou však z hlediska ustanovení § 48 odst.3 zákona č.26/2000Sb., zcela nerozhodné. K tomu, aby soud beze zbytku splnil poučovací povinnost podle § 118a odst.1 o.s.ř., by musel žalobci přímo sdělit, že má svá tvrzení doplnit o některý z důvodů předvídaných v ustanovení § 48 odst.3. Obecné poučení, např. to, že stávající použité důvody nemohou vést k vyhovění žalobě, by zcela zřejmě nepostačovalo a na druhé straně poučení o těchto konkrétních důvodech je porušením zásady rovnosti.

K určitému odklonu od důsledného plnění poučovací povinnosti dochází v řízení podle exekučního řádu. Podle § 52 odst.1 exekučního řádu má tento právní předpis povahu speciálního ve vztahu k obecnému o.s.ř.

Podle ustanovení § 44 odst.10 tohoto zákona proti usnesení o nařízení exekuce je přípustné odvolání, v němž nelze namítat jiné skutečnosti než ty, jež jsou rozhodné pro nařízení exekuce; k ostatním soud nepřihlédne a nařízení exekuce potvrdí. Neobsahuje-li odvolání skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce nebo neobsahuje-li žádné skutečnosti, soud usnesením odvolání odmítne.

Z tohoto ustanovení vyplývá, že soud odvolatele, který podal vadné odvolání, nevyzývá k opravě nebo doplnění odvolání o zákonem stanovené náležitosti podle ustanovení § 43 odst. 1 o.s.ř. Odvolací soud v takovém případě podané odvolání ve smyslu ust. § 44 odst. 10 exekučního řádu bez dalšího odmítne. Soudy v usnesení o nařízení exekuce poučují účastníky o náležitostech odvolání jen tak, že do usnesení opiší ustanovení § 44 odst.10 exekučního řádu. Takové poučení je podle mého názoru nedostatečné a běžný účastník řízení neví, že se pod ním skrývá právo namítat, že rozhodnutí, jehož exekuce je navrhována, bylo vydáno orgánem, který k tomu neměl pravomoc, že je nevykonatelné po stránce formální a materiální, že oprávněný a povinný nejsou věcně legitimováni, že vymáhané právo je prekludováno apod. Odvolací soudy takto vadná odvolání bez dalšího odmítají a spokojují se s nekonkrétním poučením. Obdobnou úpravu zavedla novela č.7/2009Sb. v ustanovení § 254 odst.4 a 5 o.s.ř. také do vykonávacího řízení podle o.s.ř.

Podle mého názoru poučení podle § 118a o.s.ř. nelze považovat za poskytnuté u jednání nepřítomnému účastníkovi, přestože soud jedná v jeho nepřítomnosti v souladu s ust. § 101 odst.3 o.s.ř. Ustanovení § 118a o.s.ř. nepodmiňuje poučení účastníkům řízení jejich přítomností u jednání. Toto

poučení lze poskytnout písemně už v rámci přípravy jednání podle § 114 a násl. o.s.ř. a následně u kteréhokoliv jednání soudu.

V soudní teorii se objevil opačný názor, podle kterého „poučení podle § 118a odst.1, 2 a 3 o.s.ř. se poskytují jen účastníku (jeho zástupci nebo zmocněnci), který je u jednání přítomen. Jedná-li soud v souladu s § 101 odst.3 o.s.ř. v nepřítomnosti účastníka (jeho zástupce nebo zmocněnce), zabránil účastník (jeho zástupce nebo zmocněnec) svou nepřítomností soudu, aby mu poskytl potřebná poučení; nemůže proto ani v odvolání nebo v dovolání úspěšně namítat, že soudem prvního stupně nebyl poučen. Jen z důvodu, aby bylo možné poskytnout nepřítomnému účastníku (jeho zástupci nebo zmocněnci) poučení podle § 118a odst.1, 2 nebo 3 o.s.ř. není potřebné jednání odročovat“ /[140](#)].

Takový výklad není podle mého přesvědčení správný. Za poučeného podle § 118a o.s.ř. nelze považovat účastníka, který nevylicil všechny rozhodné skutečnosti nebo neoznačil potřebné důkazy, nebyl v rámci přípravy jednání poučen podle § 118a o.s.ř. a nedostavil se k jednání, kde mu mělo být poučení poskytnuto.

Představme si žalobu o zaplacení 10.000,-Kč, ve které žalobce tvrdí, že tuto sumu půjčil žalovanému. Žalovaný se v odporu proti platebnímu rozkazu brání tím, že tento dluh již žalobci vrátil, avšak neoznačuje k tomu důkazy. Soud prvního stupně žalovanému neposkytne poučení podle § 118a odst.3 o.s.ř. v rámci přípravy jednání a k nařízenému jednání se žalovaný nedostaví, přičemž svou neúčast řádně omluví a nepožádá o odročení jednání. Soud jedná v nepřítomnosti žalovaného v souladu s ustanovením § 101 odst.3 o.s.ř. U tohoto jednání vyhlásí rozsudek, kterým žalobě vyhoví s odůvodněním, že žalovaný zánik dluhu splněním neprokázal. V tomto případě, je dán důležitý důvod pro odročení jednání podle § 119 o.s.ř. a

v případě, že tak soud prvního stupně neučiní, je dán odvolací důvod podle § 205a odst.1 písm.d/ o.s.ř.

Použití ust. § 118a o.s.ř. v odvolacím řízení ovládaném principem neúplné apelace je značně omezeno (§ 213b o.s.ř.). K novým skutečnostem a k novým důkazům nemůže odvolací soud přihlížet, a proto nepřichází v úvahu, aby účastníky vyzýval k doplnění tvrzení a označení nových důkazů.

Podle ustanovení § 212a odst. 5 věty druhé o. s. ř. k jiným vadám řízení před soudem prvního stupně přihlíží odvolací soud, jen když mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Mezi vady řízení tohoto charakteru patří především nedostatky v poučovací povinnosti soudu prvního stupně podle § 118a o. s. ř. O typický případ jde tehdy, když soud prvního stupně zamítne žalobu s odůvodněním, že žalobce neunesl důkazní břemeno a přitom žalobce o důkazní povinnosti podle § 118a odst.3 o.s.ř. nepoučil.

Může nastat i situace, kdy soud prvního stupně nesplní poučovací povinnost podle § 118a o.s.ř. z toho důvodu, že zaujal nesprávný právní názor na zjištěný skutkový stav. Shledá-li odvolací soud, že toto právní posouzení je nesprávné a že proto je třeba prokazovat jiné skutečnosti, než jaké byly prokazovány v řízení před soudem prvního stupně, nemůže rozhodnutí zrušit.

Ustanovení § 213b o.s.ř. ukládá odvolacímu soudu, aby ve věci sám posuzoval skutečnosti tvrzené účastníky a prováděl dokazování, a to včetně nových skutečností a důkazů uplatněných podle § 205a odst. 1 písm. d) o.s.ř.

K tomu může dojít např. tehdy, použijeme-li již výše nastíněný příklad, když žalobce v úplné, srozumitelné a určité žalobě se domáhá zaplacení 1.000,-Kč za nájem pozemku. Soudu jako důkaz předloží nájemní smlouvu uzavřenou s žalovaným, ve které je takové nájemné sjednáno. Soud prvního stupně jeho žalobě vyhová a odvolací soud shledá nájemní smlouvu neplatnou např. pro neurčitost. K novým skutečnostem, které žalobce uplatnil až v odvolacím řízení, může odvolací soud přihlídnout a neplatí zde zákaz novot.

Podle mého názoru odvolací soud může účastníkům řízení sám poskytnout poučení podle § 118a o.s.ř. i za následujícího stavu.

Soud prvního stupně zamítne žalobu pro neunesení důkazního břemene žalobcem, aniž by ho poučil o důkazní povinnosti podle § 118a o.s.ř. Odvolací soud může tuto vadu napravit tak, že žalobci poskytne poučení podle § 118a o.s.ř. a v případě, že žalobce nebude reagovat nabídkou důkazů, tak rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdit. Za situace, kdy by účastník na poučení odvolacího soudu podle § 118a o.s.ř. reagoval označením důkazů, tak k těmto by odvolací soud přihlídnout nemohl a byl by nucen podle § 219a odst.1 písm.a/ o.s.ř. rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit a věc tomuto soudu vrátit k dalšímu řízení. Tento postup samozřejmě nemůže vést k uplatnění nových skutečností nebo důkazů v rozporu s ustanovením § 205a o.s.ř. nebo 211a o.s.ř. nebo k uplatnění procesních práv, která jsou za odvolacího řízení nepřijatelná, na což pamatuje ustanovení § 213b o.s.ř.

K ustanovení § 205a odst.1 písm.e/ o.s.ř.

Ustanovení § 119a o.s.ř. upravuje ve sporném řízení „poslední“ poučovací povinnost soudu před vydáním rozhodnutí. Podle tohoto ustanovení - před skončením jednání je předseda senátu povinen, právě s výjimkou věcí uvedených v § 120 odst. 2 o.s.ř., účastníky přítomné při jednání poučit, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a že důkazy musí být označeny dříve, než ve věci vyhlásí rozhodnutí, neboť později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem jen za podmínek shora uvedených (§ 205a o.s.ř.) /[41](#).

Toto poslední poučení před rozhodnutím je pro účastníky řízení velmi závažné, protože jim umožňuje uplatnit nové skutečnosti a důkazy, které mohou prokázat jimi tvrzené právně významné skutečnosti, případně mohou uvést nové důkazy a případně činit další dispozici s podanou žalobou. Smyslem uvedené poučovací povinnosti je poskytnout účastníkům ještě „poslední“ možnost ke splnění povinnosti tvrzení a důkazní povinnosti v řízení před soudem prvního stupně, neboť v odvolacím řízení to zásadně (kromě taxativně stanovených výjimek) není již možné. Při tomto poučení musí předseda senátu respektovat, že podle § 114c, § 118b a 175 odst. 4, věty první o.s.ř. řízení bylo koncentrováno již dříve a že možnost uvést v těchto věcech nové skutečnosti a důkazy vyplývá jen z výjimek v těchto ustanoveních obsažených.

K takovému poučení však předseda senátu nepřistoupí, jestliže má za to, že v souzeném případě jsou splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání.

Nedostane-li se účastníkům řízení řádného poučení ve smyslu ust. § 119a odst. 1 o.s.ř., pak ustanovení § 205a odst. 1 písm. d) o.s.ř. umožňuje takto nepoučenému účastníkovi uplatňovat nové skutečnosti a důkazy v odvolacím řízení a odvolací soud je povinen přezkoumat rozsudek soudu prvního stupně i na základě těch skutečností a důkazů, které účastníkem v řízení před soudem prvního stupně uplatněny nebyly /[\[42\]](#).

K řádné protokolaci poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. postačuje, poznamená-li se v protokolu o jednání odkazem na § 119a odst. 1 o. s. ř., včetně údaje o tom, zda a jak účastníci (jejich zástupci) na poučení reagovali /[\[43\]](#).

Po poučení podle § 119a odst.1 o.s.ř. může účastník řízení začít tvrdit další rozhodné skutečnosti a označovat pro ně důkazy. Shledá-li je soud prvního stupně za právně významné, tak povede dále dokazování. Po jeho doplnění opětovně poučí účastníky řízení podle § 119a o.s.ř. Ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. ukládá soudu povinnost poskytnout poučení účastníkům řízení, kteří jsou přítomni u jednání. Poučovací povinnost zde stanovená, na rozdíl od poučení podle § 118a o.s.ř., je proto splněna i vůči těm účastníkům, kteří se jednání nezúčastnili a soud jednal v jejich nepřítomnosti v souladu s ustanovením § 101 odst. 3 o.s.ř. Takoví účastníci potom nemohou úspěšně namítat, že jim nebylo poskytnuto poučení podle ustanovení § 119a o.s.ř./[\[44\]](#). Podle mého názoru lze argumentovat i tím, že poučení podle ustanovení § 119a o.s.ř. soud poskytuje účastníkům řízení v konkrétně stanoveném okamžiku - před skončením jednání, které končí vyhlášením rozhodnutí. Zde nelze připustit, aby takové poslední jednání bylo odročováno jen za účelem poučení nepřítomného účastníka. Jinak by muselo následovat nejlépe písemné poučení účastníka řízení a nový soudní rok, kde by došlo k vyhlášení rozsudku.

Soudy vyhláší rozsudky zpravidla hned po skončení jednání. V některých případech však využívají právo, které jim přiznává ustanovení § 156 odst.2 o.s.ř. a odročují jednání nejdéle na dobu deseti kalendářních dnů za účelem vyhlášení rozsudku. Jednání, u kterého je následně rozsudek vyhlášen, není klasickým soudním jednáním. Jde o zvláštní jednání, tzv jiný soudní rok, u něhož žádné přednesy ani jakákoliv jiná aktivita není účastníkům řízení umožněna, což znamená, že u tohoto zvláštního jednání (jiného soudního roku) nelze ani účastníky poučovat podle § 119a odst.1 o.s.ř.

Tohoto poučení se musí účastníkům dostat u jednání, které soud odročil za účelem vyhlášení rozsudku /[\[45\]](#). O tomto zvláštnímu jednání není zapotřebí vyrozumívát účastníky řízení. Pochybnost o tom vyvstává zejména tehdy, jetliže u jednání, které bylo odročeno za účelem vyhlášení rozsudku, nebyl některý z účastníků přítomen. Soudní praxe se ujednotila v tom, že požadavek na veřejné vyhlášení rozsudku neznamena, že by soud byl povinen o vyhlášení rozsudku vyrozumívát účastníky řízení či jiné osoby. Každému, kdo by však měl zájem se vyhlášení zúčastit, musí být účast umožněna /[\[46\]](#).

Soudní praxe řešila otázku, jak poté, co soud prvního stupně účastníka poučil podle § 119a odst.1 o.s.ř., naložit s námitkou, která vychází z hmotného práva a zcela nově je uplatněna v odvolacím řízení. Jde o námitku promlčení, kterou nelze považovat za uplatnění skutečností ve smyslu § 119a, § 205a a § 211a o. s. ř. Uplatněním skutečností ve smyslu § 119a, § 205a a § 211a o. s. ř. se rozumí především tvrzení účastníků o všech skutečnostech významných pro rozhodnutí věci z hlediska skutkové podstaty právní normy, která má být ve věci aplikována, tedy tvrzení o těch skutečnostech, jimiž účastník realizuje svoji povinnost tvrzení (§ 101 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.). Právní kvalifikace žalobou uplatněného nároku je

výhradně věci soudu. Není tedy rozhodné, jak tvrzené skutečnosti, resp. již v řízení učiněná skutková zjištění právně kvalifikuje účastník řízení /41.

Žalovaný se námitkou promlčení dovolává právní skutečnosti - uplynutí promlčecí doby, avšak námitkou promlčení neuplatňuje takové skutečnosti, které by byl povinen uvést v rámci své povinnosti tvrzení. Ve skutečnosti uplatňuje pouze své právo dovolat se promlčení. Právo dlužníka vznést námitku promlčení žádný hmotněprávní ani procesní předpis nekoncentruje do určitého stádia řízení, přičemž z povahy námítky promlčení, dané hmotněprávní úpravou (§ 100 odst. 1 občanského zákoníku, § 388 odst. 1 obchodního zákoníku), plyne, že ji lze uplatnit kdykoli v průběhu řízení až do právní moci rozhodnutí o věci, tedy i v rámci odvolacího řízení /[47](#)/. K právnímu posouzení vznesené námítky promlčení odvolacím soudem je nutně zapotřebí zjištění skutkového stavu o vzniku žalovaného nároku, běhu promlčecí doby a jejímu marnému uplynutí před podáním žaloby [48](#)/. Režim neúplné apelace však odvolacím soudu brání přihlížet k novým skutečnostem a k novým důkazům. Odvolací soud je proto oprávněn posuzovat námitku promlčení vznesenou až v odvolacím řízení, jen není-li spojena s nepřipustným uplatňováním nových skutečností a důkazů [49](#)/.

Obdobně tyto zásady platí pro námitku vydržení vlastnického práva.

K ustanovení § 205a odst.1 písm.f/ o.s.ř.

§ 205a odst. 1 písm. f) o.s.ř. váže možnost uplatnění nových skutečností a důkazů na to, že nemohly být uplatněny před soudem prvního stupně bez

zavinění účastníka, který je uplatňuje, protože nastaly až po vyhlášení či vydání rozhodnutí soudu prvního stupně. Tato situace sice představuje důvod pro obnovu řízení, avšak zákonodárce zde umožnil tuto novotu zohlednit už v odvolacím řízení a nečekat na právní moc rozsudku /¹⁵⁰.

Úkony soudu prvního stupně v odvolacím řízení

Odvolací řízení je zahájeno okamžikem podání odvolání, protože odvolání je podáním, kterým se ve smyslu § 43 odst.2 o.s.ř. zahajuje odvolací řízení. O odvolání rozhoduje odvolací soud - soud druhého stupně. Některé přípravné úkony však provádí v odvolacím řízení soud prvního stupně. Tento soud sám nejprve předběžně zkoumá, zda odvolání má zákonem předepsané náležitosti, zda je podáno proti rozhodnutí, proti kterému je odvolání přípustné, a zda bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou.

Soud prvního stupně tímto postupem vytváří takové podmínky, aby odvolací soud bez dalšího mohl přistoupit k nařízení odvolacího jednání, popř. rozhodnout jen na základě obsahu spisu tam, kde zákon umožňuje rozhodnout bez jednání (§ 214 odst.2 a 3 o.s.ř.).

Soud prvního stupně předně posuzuje včasnost odvolání, zda je podáno k tomu oprávněnou osobou a zda směřuje proti rozhodnutí, proti kterému je přípustné. Shledá-li, že odvolání je podáno opožděně, bez dalšího odvolání podle § 208 odst.1 o.s.ř. odmítne.

Za situace, kdy je odvolání podáno neoprávněnou osobou nebo směřuje proti rozhodnutí, proti kterému je nepřipustné, soud prvního stupně spis předloží odvolacímu soudu k rozhodnutí o odmítnutí odvolání podle § 218 o.s.ř.

V případě, že odvolání je včasné, podané oprávněnou osobou a směřuje proti rozhodnutí, proti kterému je přípustné, pak soud prvního stupně dbá na odstranění případné neúplnosti či vadnosti odvolání. Jde o to, aby odvolání mělo všechny náležitosti vyžadované ustanovením § 205 odst.1 o.s.ř. Není-li tomu tak, potom soud prvního stupně postupem podle § 43 o.s.ř. vyzve odvolatele, aby ve stanovené lhůtě odstranil vady odvolání, případně odvolání doplnil, a současně jej poučí, že nebudou-li odstraněny vady (nebo neúplnost) bránící pokračování v odvolacím řízení, odvolací soud odvolání odmítne. Jsou-li všechny tyto podmínky splněny, soud prvního stupně doručí opisy odvolání směřujícího proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé všem ostatním účastníkům řízení.

Novela o.s.ř. provedená zákonem č.7/2009Sb. rozšířila povinnost doručovat odvolání proti usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, těm účastníkům, jejichž práv a povinností se týká, je-li to s ohledem na okolnosti případu či povahu věci vhodné a účelné (§ 210 odst.1 věta druhá o.s.ř.). To znamená, že od 1.7.2009 (účinnost novely) také odvolání proti výroku rozsudku, který má povahu usnesení (výrok o nákladech řízení, určení lhůty k plnění apod.) je zapotřebí doručovat protistraně. Tak tomu však nebude v těch věcech, kde z předchozího průběhu řízení a z podaného odvolání je zcela zřejmé, že případné vyjádření protistrany by s ohledem na okolnosti případu či specifikum věci nemohlo nijak přispět k objasnění věci a k rozhodování odvolacího soudu. Jde např. o stav, kdy účastník v dosavadním průběhu řízení nijak nezpochybnil skutkový základ ani právní závěry, z nichž vycházel soud prvního stupně při stanovení náhrady nákladů řízení.

Soud prvního stupně je však povinen odvolání proti takovým výrokům doručovat protistraně k vyjádření, v případech, kde je to potřebné z hlediska obsahu odvolání či s ohledem na konkrétní okolnosti případu. Takový postup je nutný např. tam, kde dosavadní vývoj sporu před soudem prvního stupně zřetelně naznačuje, že protistrana zaujímá k argumentům uváděným v odvolání zřetelně nesouhlasný postoj a odlišně je právně a skutkově hodnotí /[\[51\]](#).

Některé otázky řízení u odvolacího soudu

Podle ustanovení § 211 o.s.ř. pro řízení u odvolacího soudu platí přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně, pokud není stanoveno něco jiného. Cílem odvolacího řízení je přezkum správnosti odvoláním napadeného rozhodnutí a řízení, které mu předcházelo. Ustanovení upravující řízení před soudem prvního stupně (části třetí o.s.ř.) se proto v odvolacím řízení použijí přiměřeně a jen tam, kde pro odvolací řízení chybí přímá úprava. V odvolacím řízení se proto přiměřeně používá např. ustanovení § 43 odst.2 o.s.ř., podle kterého odvolací soud odmítá neúplné odvolání, § 103 až § 106 při zkoumání podmínek řízení, ustanovení § 107 a § 107a o.s.ř., jak již bylo výše popsáno, ustanovení § 112 odst.1 o.s.ř. při spojení věcí, popř. ustanovení § 112 odst.2 o.s.ř. o vyloučení věci k samostatnému projednání, významně se používá ustanovení § 120 až 136 o.s.ř. o dokazování, ustanovení § 137 až § 151a o.s.ř. o nákladech řízení a řada dalších. Použití některých ustanovení části třetí úprava odvolacího řízení přímo vylučuje. V odvolacím řízení nelze např. připustit přistoupení dalšího účastníka do řízení podle § 92 odst.1 o.s.ř., záměnu účastníků podle § 92 odst.2 o.s.ř., nelze uplatnit protinávrh podle § 97 o.s.ř. a § 98 o.s.ř. a za pomoci § 95 o.s.ř. ani nový nárok. Použití těchto ustanovení výslovně zakazuje ustanovení § 216 o.s.ř., jak již bylo výše popsáno.

Dokazování v odvolacím řízení

Odvolací soud může provádět dokazování sám, nebo prostřednictvím soudu prvního stupně anebo prostřednictvím dožádaného soudu (§ 213 a 213a o.s.ř.).

Smyslem zde je pomocí důkazů přezkoumat, zda soud prvního stupně učinil správná skutková zjištění a jim odpovídající skutkový závěr. Odvolací soud však může provést též důkazy, které již provedl soud prvního stupně (opakovat je), popř. účastníky nenavržené důkazy, o nichž má za to, že mají být provedeny. V tomto případě provádí dokazování sám (§ 213a odst.1 o.s.ř.).

Dokazování odvolacího soudu může spočívat v tom, že tento soud provádí zcela nové důkazy tam, kde to umožňuje ustanovení § 205a o.s.ř.; zde může využít soudu prvního stupně anebo dožádaného soudu (§ 213a odst.2 o.s.ř.).

Odvolací soud není vázán skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně a může sám zjistit skutkový podklad svého rozhodnutí (§ 213 odst.1 a 2 o.s.ř.). Skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně může doznat změn i v důsledku odchýlného hodnocení důkazů, které byly provedeny již soudem prvního stupně. Odvolací soud se však nemůže odchýlit od hodnocení důkazů soudem prvního stupně, aniž by tyto důkazy

sám provedl /^[52]. V případě svědecké výpovědi a účastnického výslechu totiž hodnocení důkazů ve smyslu § 132 o.s.ř. nespočívá jen ve zkoumání věcného obsahu výpovědi. Významnou úlohu zde hrají i další skutečnosti, zejména ochota vypovídat, způsob reprodukce vyličených skutečností, chování v průběhu výpovědi, přesvědčivost výpovědi, plynulost či jistota výpovědi a pod., které nelze zachytit do protokolu o jednání. Tyto skutečnosti lze vnímat i v odvolacím řízení jen prostřednictvím zásady přímosti a ústnosti.

Z této zásady však existuje výjimka. Hodnotit důkaz bez jeho provedení v odvolacím řízení a dospět k jinému skutkovému zjištění může odvolací soud tehdy, byl-li důkaz svědeckou výpovědí nebo výslechem znalce, popř. účastníka řízení, proveden před dožádaným soudem. Zde je totiž prolomena zásada přímosti (§ 122 odst.2 o.s.ř.). V těchto případech odvolací soud přečte protokol, který zachycuje provedení důkazu před dožádaným soudem a sám takový důkaz opakovat nemusí /^[53].

Ustanovení § 213 odst.4 o.s.ř. ukládá odvolacímu soudu povinnost provádět dokazování v takovém rozsahu, v jakém je to pro rozhodnutí o věci třeba. Tato zásada je prolomena ve dvou případech. Za první tehdy, má-li být provedeno rozsáhlé doplnění dokazování, a za druhé za situace, kdy ke skutečnosti, jež má být důkazy prokázána, dosud nebylo provedeno žádné nebo zcela nedostatečné dokazování.

Nelze zobecnit, kdy odvolací soud ještě může dokazovat a kdy již nikoliv, protože posouzení zde záleží na každé konkrétní projednávané věci. Jsem přesvědčen, že odvolací soud by měl vždy pečlivě zvážit, že jeho základním úkolem je kontrola a napravování chyb soudů prvního stupně a nikoliv přebírání povinností soudů prvního stupně. I v systému neúplné apelace stále platí, že občanské soudní řízení je dvouinstanční a činnost odvolacího soudu, která navazuje na postup okresního soudu, je činností zásadně

přezkumnou. Přebírání povinností soudu prvního stupně odvolacím soudem vede k omezení kontrolní činnosti odvolacího soudu a tím k nebezpečí vydání nesprávného rozhodnutí. Nelze proto připustit, aby odvolací soud široce nahrazoval dokazování, které měl provést soud prvního stupně, a prováděl za něho dokazování, které soud prvního stupně neprovedl buď vůbec nebo jen značně omezeně. Ke stejnému závěru je nutno dospět i za situace, kdy sice okresní soud učinil skutková zjištění o určitých skutečnostech, avšak s ohledem na nesprávné právní posouzení věci na nich své rozhodnutí nezaložil. Obecně platí zásada, že odvolací soud není oprávněn na základě vlastního dokazování sám dospět ke zcela odlišným skutkovým zjištěním, než soud prvního stupně, protože by takovým dokazováním v odvolacím řízení bylo účastníku odňato právo domáhat se přezkoumání skutkových zjištění ovlivňujících právní závěr soudu. V takových případech odvolacímu soudu nezbyvá, než rozsudek soudu prvního stupně podle § 219a odst.2 o.s.ř. zrušit a věc soudu prvního stupně podle § 221 odst.1 písm.a/ o.s.ř. vrátit k dalšímu řízení – k doplnění dokazování. Zde je prolomen jeden z požadavků občanského soudního řízení, že věc má být u odvolacího soudu jen jednou a tam i skončit. Vždy však musí odvolací soud brát zřetel na zákaz novot ve smyslu § 205a a 211a o.s.ř.

V případě provádění dokazování, včetně dokazování v odvolacím řízení je nutno respektovat ustanovení § 141 odst.1 o.s.ř., podle kterého lze-li očekávat náklady důkazu, který účastník navrhl nebo který nařídil soud o skutečnostech jím uvedených anebo v jeho zájmu, uloží předseda senátu tomuto účastníku, není-li osvobozen od soudních poplatků, aby před jeho provedením složil zálohu podle předpokládané výše nákladů, jinak nelze důkaz navrhovaný účastníkem provést, o tom musí být účastník poučen.

Toto ustanovení platí pro sporné i nesporné řízení. Provádí-li soud proto důkaz na návrh účastníka nebo bez návrhu v jeho zájmu, pak musí uložit zálohovou povinnost. Toto ustanovení se v nesporných věcech dostává se do

rozporu s ustanovením § 120 odst. 2 o.s.ř., které ukládá soudu v nesporných věcech provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu. Takový důkaz je proto soud povinen provést, i když nebyla složena záloha.

Výše zálohy musí odpovídat předpokládané výši nákladů na důkaz, což znamená, že pokud by soud stanovil zálohu nepřiměřenou, musí provést důkaz, i kdyby záloha nebyla složena. K takovým situacím však nedochází, protože zálohová povinnost nepodléhá odvolacímu přezkumu. Odvolání totiž není přípustné proti usnesení, jímž byla uložena povinnost složit zálohu na provedení důkazu (§ 202 odst.1 písm.n/ o.s.ř.). Soud prvního stupně bude s nejvyšší pravděpodobností vždy považovat zálohu za přiměřenou, protože ji sám stanovil.

Doručování

Doručování písemnosti je věcí komplikovanou a nelehkou. Zjistit bydliště některých osob je téměř nemožné. Řada z nich se nezdržuje v místě označeném v žalobě ani na adrese evidované v Centrální evidenci obyvatel a soudy vynakládají mnoho času a finančních prostředků na pátrání po takových osobách.

Novela č.7/2009Sb. zavedla zásadní změnu v doručování. Ustanovení § 47 odst. 1 o.s.ř. odkazuje na zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, účinný od 1.7.2009, tak, že při doručování prostřednictvím veřejné datové sítě se postupuje podle zákona 300/2008 Sb. K doručování by nyní mělo docházet zásadně elektronicky. Zákon č. 300/2008 Sb., upravuje povinný a jediný možný způsob komunikace mezi orgánem a účastníkem a to prostřednictvím zřízené datové

schránky. Tento zákon upravuje elektronické úkony státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, Pozemkového fondu České republiky a jiných státních fondů, zdravotních pojišťoven, Českého rozhlasu, České televize, samosprávných komor zřízených zákonem, notářů a soudních exekutorů vůči fyzickým osobám a právnickým osobám, elektronické úkony fyzických osob a právnických osob vůči orgánům veřejné moci a elektronické úkony mezi orgány veřejné moci navzájem prostřednictvím datových schránek (§ 1 odst.1 písm.a/). Dále zakotvil informační systém datových schránek (§ 1 odst.1 písm.b/)^[54] a autorizovanou konverzi dokumentů (§ 1 odst.1 písm.c/)^[55].

Tento zákon tedy upravuje doručování mezi státními orgány navzájem a mezi nimi a účastníky, kteří mají povinně nebo na svou žádost zřízenou datovou schránku. Zřízení datové schránky má být bezplatné. Ministerstvo vnitra ČR jako správce systému by mělo do 90 dnů od účinnosti zákona vytvořit podmínky pro vznik systému datových schránek. Každý soud bude nutno v poměrně krátké době technicky vybavit tak, aby jeho jednotlivá oddělení měla zajištěn přístup do systému datových schránek, protože soud bude muset lustrovat, zda mají účastníci zřízenou datovou schránku. Tuto situaci by měl respektovat také jednací a kancelářský řád.

Ustanovení § 45 a násl. o.s.ř. upravuje v pořadí čtyři způsoby doručování:

1. Doručování u soudního jednání nebo při jiném právním úkonu (§ 45 odst.1 o.s.ř.). Průkazem o doručení zde je protokol, ve kterém musí být uvedeno, o jakou se jedná písemnost a musí být podepsán příjemcem. U jiného soudního úkonu (účastník se např.dostaví k soudu k prostudování spisu) je zapotřebí podepsat doručenkou.

2. Doručování do datové schránky podle zákona č. 300/2008 Sb. Zde dochází k doručení písemnosti dnem, kdy se do datové schránky přihlásila oprávněná osoba. V případě, že se nikdo oprávněný nepřihlásí do schránky do 10 dnů, je doručeno náhradním způsobem. Toto náhradní doručení je vyloučeno např. u platebního rozkazu. Doručení má účinky doručení do vlastních rukou. Doklad o doručení je sdělení portálu veřejné správy o tomto úkonu.

3. Doručování na elektronickou adresu účastníka, kterou sdělil účastník soudu (prostřednictvím veřejné datové sítě) – tj. na e-mail účastníka. Takové doručování je možné, jestliže účastník sdělí adresu, požádá o toto doručení a sdělí certifikační autoritu (má elektronický podpis) (§ 46 odst. 2 o.s.ř.). Dokladem o doručení je datová zpráva účastníka opatřená elektronickým podpisem.

4. Doručení prostřednictvím doručovacího orgánu nebo prostřednictvím účastníka řízení nebo zástupce (§ 46b/ o.s.ř.).

a) Doručení prostřednictvím doručovacího orgánu:

Ustanovení § 48 odst.1 a 2 o.s.ř. stanovuje taxativním způsobem, kdo je doručujícím orgánem. Podle § 48 odst. 3 o.s.ř. lze písemnost doručovat prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, což jistě bude i nadále hojně využíváno. Doručujícím orgánem již není Policie ČR ani obecní policie, a proto jejich prostřednictvím by soudy neměly doručovat. Využijí-li přesto policii k doručení, tak podle mého názoru by bylo možno písemnost považovat za doručenou za situace, kdy adresát svým podpisem převzetí potvrdí. Náhradní doručení prostřednictvím policie je však vyloučeno.

K doručování dochází na adresu pro doručování. Ustanovení § 46a o.s.ř. upravuje obecně adresu pro doručování. Ustanovení § 46b o.s.ř. pak je speciálním ve vztahu k § 46a o.s.ř. a stanovuje následující pořadí adres pro doručování:

Adresa, na kterou mohou či mají být doručovány písemnosti je především adresa, kterou označí účastník pro doručování. V takovém případě soud doručuje na tuto adresu.

Nevede-li účastník adresu nebo pokud soud musí doručit účastníkovi, který ještě neučinil žádný úkon, platí adresa podle Centrální evidence obyvatel.

Nemá-li účastník takovou adresu, tak soud doručuje na adresu trvalého pobytu podle § 10 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb. (§ 46b písm. a) o.s.ř.).

Podle § 10 odst.1 místem trvalého pobytu se rozumí adresa pobytu občana v České republice, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání. Občan může mít jen jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je podle zvláštního právního předpisu označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním číslem a který je podle zvláštního právního předpisu určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci.

K obtížím dochází v případě, kdy je účastník řízení přihlášen na ohlašovně. Na adrese ohlašovny se samozřejmě účastník nemůže zdržovat a u těchto osob zpravidla platí, že si nezřídili e-mailovou adresu nebo schránku. Náhradní doručení je proto zpravidla vyloučeno.

Postup při doručování

Soud doručuje písemnosti do vlastních rukou pokud tak stanoví zákon nebo určí soud (§ 49 odst.1 o.s.ř.).

Nezastihne-li doručující orgán adresáta, pak písemnost uloží, adresáta o uložení informuje a vyzve jej k vyzvednutí písemnosti. V případě, že nelze zanechat výzvu, písemnost se vrátí doručujícímu soudu a soud vyzve k vyzvednutí na úřední desce soudu (§ 49 odst.2 a 3 o.s.ř.).

Ustanovení § 49 odst. 4 o.s.ř. upravuje náhradní doručení, kdy po marném uplynutí 10-ti dnů po uložení se považuje písemnost za doručenou. Po uplynutí této úložní doby doručující orgán vhodí listinu do schránky adresáta a nastává fikce doručení. Tento postup nelze použít tam, kde je náhradní doručení vyloučeno a náhradní doručení může také vyloučit předseda senátu.

Doručování písemností, které není nutno doručovat do vlastních rukou, upravuje ustanovení § 50 o.s.ř. Není-li v tomto případě adresát zastížen, písemnost se vhodí do schránky a datum se uvede na doručence. Písemnost se považuje za doručenou vhozením do schránky. Není-li vhození do schránky možné, pak se zásilka vrátí k soudu a soud oznámení o uložení vyvěsí na úřední desku.

Fikci doručení se může účastník bránit postupem podle § 50d o.s.ř. Podle tohoto ustanovení je účastník oprávněn se domáhat u doručujícího soudu, kterým je i odvolací soud, určení, že nenastaly účinky doručení, pokud se účastník nebo jeho zástupce s písemností nemohl seznámit z omluvitelných

důvodů. Návrh je oprávněn podat nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy se s doručovanou písemností seznámil nebo mohl seznámit. Ustanovení § 50d odst.1 věta třetí o.s.ř. uvádí náležitosti návrhu tak, že v návrhu musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst.4) uveden den, kdy se účastník s doručovanou písemností seznámil nebo mohl seznámit, a označení důkazů, jimiž má být včasnost a důvodnost návrhu prokázána. Omluvitelným důvodem není, že se účastník na adrese pro doručování trvale nezdržuje (§ 50d odst.4 o.s.ř.). Postup podle § 50d o.s.ř. se používá i při doručování do datových schránek, pokud se do hlasové schránky nikdo nepřihlásil.

O neúčinnosti doručení rozhoduje odesílající soud. Proti zamítavému usnesení o neúčinnosti doručení je odvolání přípustné. Proti vyhovujícímu usnesení odvolání přípustné není (§ 202 odst. 1 písm. m) o.s.ř.).

Podle § 50d odst. 2 o.s.ř. v nesporných věcech (§ 120 odst. 2 o.s.ř.) může soud rozhodnout i bez návrhu o neúčinnosti doručení, jestliže je to podle obsahu spisu zřejmé. Vyvstává otázka, zda i zde musí soud dodržet lhůtu 15 dnů, jak je tomu v případě, že rozhoduje o neúčinnosti doručení na návrh účastníka řízení. Podle mého mínění může soud v nesporném řízení rozhodnout o neúčinnosti doručení kdykoliv.

Současnou úpravu občanského soudního řádu o doručování považuji za značně komplikovanou, soudy zatěžující a v případě datových schránek a elektronické adresy také ze technicky a finančně náročnou. Lze očekávat situace, kdy např. rozsudek je doručen náhradním způsobem prostřednictvím pošty a mnoho let po skončení nalézacího řízení účastník v exekuci namítne, že toto doručení je neúčinné, protože v době doručování měl datovou schránku. Podle mého přesvědčení se zákonodárce do budoucna nevyhne zjednodušení a vyloučí povinnost soudů zjišťovat, zda

má účastník datovou schránku, e-mailovou adresu, kde bydlí, kde se zdržuje apod. a povinnost zkoumat účinnost doručení v nalézacím a následně v exekučním řízení.

Občanský soudní řád posledními novelami přenesl řadu povinností na účastníky řízení. Podle mého názoru zákonodárce do budoucna přistoupí k takové změně doručování, že povinnost zajistit kontakt na účastníky řízení přenesse na žalobce. Takové řešení se nabízí zejména ve sporném řízení. Žalobce, který uplatní nárok u soudu proti žalovanému, by měl být zatížen povinností zajistit, aby jemu i žalovanému mohl soud doručovat. Nebude-li možno doručit žalobci či žalovanému do datové schránky, e-mailovou adresu nebo na adresu, kterou žalobce uvedl v žalobě, tak soud nebude provádět jakékoliv úkony ani pátrat po žalobci nebo žalovaném a spis založí. V řízení by soud pokračoval poté, co žalobce kontakt zajistí. Soud by žalobce o založení informoval v elektronickém spise, do kterého by měl přístup. Po dobu založení spisu by neběžely promlčecí, prekluzivní a jiné lhůty.

Jednání odvolacího soudu

V ustanovení § 214 odst. 1 o.s.ř. je vyjádřena zásada, že k projednání odvolání nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání. Výjimky z této zásady jsou vypočteny v ustanovení § 214 odst.2 a 3 o.s.ř. I v těchto případech je však odvolací soud povinen nařídít jednání, provádí-li dokazování. Tuto povinnost mu ukládá ustanovení § 122 odst.1 o.s.ř., které platí i pro odvolací řízení (§ 211 o.s.ř.). To znamená, že odvolací soud je povinen nařídít jednání i tehdy, přezkoumává-li např. usnesení či výrok rozsudku o nákladech řízení a jeho přezkum vyžaduje doplnění dokazování.

Podle mého názoru není nutno nařídit jednání tehdy, jestliže odvolací soud provádí veškeré potřebné dokazování prostřednictvím soudu prvního stupně nebo soudu dožádného (§ 213a odst.2 o.s.ř.). Právo účastníků být přítomni u takto prováděného dokazování (§ 122 odst.2 věty druhé o.s.ř.) je zachováno tím, že soud prvního stupně nebo soud dožádaný účastníky vyrozumí o jednání, které se u něho uskuteční. Soud prvního stupně nebo dožádaný soud zachytí provedení důkazů do protokolu, včetně námitek či výhrad k prováděným důkazům účastníků řízení. Tento protokol odvolací soud následně již pouze přečte, což v této konkrétní situaci nelze považovat za provádění důkazů. Tyto protokoly zde totiž – obecně samozřejmě ano - nemají povahu důkazních prostředků ve smyslu § 125 o.s.ř.

Ustanovení § 214 odst.3 o.s.ř. dovoluje odvolacímu soudu nenařizovat jednání také tehdy, bylo-li odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí. Toto však neplatí, jestliže odvolací soud opakuje nebo doplňuje dokazování podle § 213 a § 213a o.s.ř. Přezkoumání správnosti právního názoru odvolacím soudem totiž nevyžaduje nařízení jednání, nemají-li odvolatel ani jiní účastníci, kteří se zpravidla k odvolání vyjadřují, zájem se jej zúčastnit ^[56]. Při zjišťování stanoviska účastníků soudy využívají postup podle ustanovení § 101 odst.4 o.s.ř. Odvolací soud musí pečlivě posuzovat, zda odvolání je podáno pouze z důvodu nesprávného právního posouzení věci, popř. zda nebude nutno provádět dokazování, protože v takovém případě by byl postup podle ustanovení § 214 odst. 3 o. s. ř. vyloučen. Skutečnost, že odvolatel v odvolání označil odvolací důvody nesprávně, zde není významná, protože i odvolání odvolací soud posuzuje podle jeho obsahu (§ 41 odst.2 a § 211 o.s.ř.) ^[57] /.

Protokol o jednání

Zákon č.7/2009Sb. nově stanovil, že úkony, při nichž soud jedná s účastníky, provádí dokazování nebo vyhlašuje rozhodnutí se zaznamenávají ve formě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu (§ 40 odst.1 věty první o.s.ř.). Ustanovení § 40 odst.3 o.s.ř. upravuje případy, kdy je nutno provést přepis záznamu. Podle mého mínění tato ustanovení předně značně předběhla dobu, protože technické zařízení, které je schopno zaznamenat a následně rozlišit, která osoba v jednací síni hovoří, bude natolik finančně náročné, že jeho zavádění do každé jednací síně lze očekávat až za mnoho let. V současné době činí odhady nákladů na jednu jednací síň 200 – 400 tis.Kč. Pochybnosti vznikají také o tom, zda současné nosiče dat jsou schopné bezpečně uchovat záznamy po dlouhou archivační dobu. Navíc povinnost provádět v mnoha případech doslovný přepis záznamu je značně náročný a takové písemné záznamy zpravidla obsahují mnoho stran nepřehledného textu. Dosavadní způsob protokolace, kdy předseda senátu nadiktuje zapisovateli, popř. do diktafonu podstatný obsah děje v jednací síni, se může jen zprvu jevit jako zastaralý a soudce obtěžující. Má však celou řadu výhod. Schopní soudci protokolují jen skutečně podstatné a rozhodné údaje a nikoliv skutečnosti, které jsou nerozhodné a nesouvisí s projednávanou věcí. I obsah dlouhých výslechů osob lze zaprotokolovat stručně. Takový protokol pak nemusí obsahovat často neformální pohovor soudce s účastníky řízení, ve kterém je např. vede k usmíření, nutné hmotněprávní poučení apod.

Rozhodnutí o odvolání

V odvolacím řízení přichází v úvahu několik způsobů rozhodnutí, a to formou usnesení nebo rozsudku. Tuto formu upravuje ustanovení § 223 o.s.ř. tak, že odvolací soud rozhoduje rozsudkem, jestliže potvrzuje rozsudek (§ 219 o.s.ř.) nebo mění rozsudek podle § 220 odst.1 o.s.ř., jinak rozhoduje usnesením.

O odvolání rozhoduje odvolací soud vyjma odmítnutí odvolání pro opožděnost podle § 208 odst.1 o.s.ř. nebo zastavení odvolacího řízení pro nezaplacení soudního poplatku podle § 9 odst.1 zákona č.549/1991Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, kde rozhoduje soud prvního stupně. Odvolací soud však rozhoduje i v těchto případech a odmítá pro opožděnost odvolání, nerozhodl-li soud prvního stupně o odmítnutí podle § 208 odst.1 o.s.ř., ačkoliv odvolání bylo podáno opožděně (§ 218a o.s.ř.).

Stejně tak odvolací soud zastavuje odvolací řízení pro nezaplacení soudního poplatku podle § 9 odst.2 zákona č.549/1991Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, neučiní-li tak již dříve soud prvního stupně podle § 9 odst.1 zákona.

Odvolací soud zastavuje odvolací řízení z důvodu zpětvzetí odvolání podle § 207 odst.2 o.s.ř.

Odvolací soud dále odmítá vadné odvolání podle ustanovení § 43 odst.2 a § 211 o.s.ř., odvolání podané někým, kdo k odvolání není oprávněn, a odvolání směřující proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné (§ 218 o.s.ř.).

Jen obtížně lze odpovědět na otázku, zda odvolací řízení zastavit, popř. odvolání odmítnout za stavu, kdy přezkoumávané rozhodnutí v mezidobí ztratilo svou účinnost nebo se stalo bezpředmětným. K tomu může dojít např. tehdy, jestliže soud prvního stupně předloží odvolání proti předběžnému opatření až poté, co uplyne doba, po kterou mělo předběžné opatření trvat. I o taková odvolání je však zapotřebí rozhodnout a za absence právní úpravy odvolací soudy nejčastěji odvolání odmítají podle § 218 o.s.ř., přestože toto ustanovení na tyto případy nemíří.

Odvolací soud mění rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé podle § 220 odst.1 o.s.ř. Změna rozhodnutí soudu prvního stupně je předně odůvodněna tam, kde nejsou splněny podmínky pro jeho potvrzení či zrušení a soud prvního stupně správně zjistil skutkový stav a dospěl k nesprávným právním závěrům. Dále tehdy, jestliže po doplnění nebo zopakování dokazování je skutkový stav věci zjištěn tak, že je možné o věci rozhodnout. Odvolací soud dále mění usnesení, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření nebo jiné usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé; zde za předpokladu, že nejsou splněny podmínky pro jejich potvrzení či zrušení. Za tohoto stavu již nelze zrušovat usnesení soudu prvního stupně procesní povahy, kdy např. tento soud nesprávně přerušil řízení, nesprávně připustil záměnu účastníků, nesprávně odmítne podání apod. I v těchto případech odvolací soud tato odvoláním napadená usnesení mění, přestože měnící výroky jsou často slovně neobratné.

Odvolací soud může rovněž rozhodnout o schválení smíru, protože ustanovení § 99 o.s.ř. platí i pro odvolací řízení (§ 211 o.s.ř.). Ustanovení §

220 odst.2 o.s.ř. pro takový případ ukládá odvolacímu soudu, aby změnil odvoláním napadené rozhodnutí. Logice věci by však odpovídalo, aby takové rozhodnutí soudu prvního stupně bylo zrušeno, protože ztratilo účinnost. Nejde rozhodně o změnu. V soudní praxi je nejednotný názor na to, jakou formu rozhodnutí zvolit v případě, kdy odvolací soud tímto způsobem „mění“ odvoláním napadený rozsudek. Podle mého přesvědčení je nutno i zde respektovat ustanovení § 167 odst.1, § 211 a § 223 o.s.ř. a nikoliv rozsudkem, nýbrž usnesením, změnit rozsudek okresního soudu tak, že se schvaluje smír [\[58\]](#).

Odvolací soud zrušuje rozhodnutí soudu prvního stupně z důvodů taxativně upravených v ustanovení § 219a o.s.ř.

Důvody zrušení podle § 219a odst. 1 písm. a) o.s.ř. jsou zde popsány vady (řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepřislušný soud nebo vyloučený soudce anebo soud byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát), ale také další vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Podmínkou pro zrušení pro tyto posléze uvedené vady však je to, že za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava.

Důvod pro zrušení podle § 219a odst.1 písm.b/ o.s.ř. tkví v nepřezkoumatelnosti pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů. Tento důvod je naplněn jen tehdy, jestliže tato vada odvolacímu soudu zcela znemožňuje zkoumat, jak soud prvního stupně dospěl ke skutkovým závěrům, proč je podřadil pod určitá hmotněprávní ustanovení, proč přiznal účastníku řízení právo, popř. uložil povinnost apod.

Ke zrušení podle § 219a odst.1 písm.c/ a d/ o.s.ř. odvolací soud musí přistoupit, protože jde o natolik zásadní a pro výsledek řízení klíčové vady řízení, že je třeba tyto vady napravit a řízení po jejich nápravě zopakovat.

Poslední důvod pro zrušení upravuje ustanovení § 219a odst.2 o.s.ř. Jeho použití přichází v úvahu jen u rozsudků a usnesení ve věci samé. Zákon k tomu vyžaduje splnění další podmínky, a to že ke zjištění skutkového stavu věci je třeba provést další účastníky navržené důkazy, které nemohou být provedeny v odvolacím řízení (§ 213 odst.3 a 4 o.s.ř.), přičemž ustanovení § 213 odst.5 o.s.ř. o zákazu novot v neúplné apelaci tím nesmí být dotčeno. V této souvislosti upozorňuji na podstatnou změnu občanského soudního řádu, provedenou zákonem č.59/2005Sb. Spočívá v tom, že odvolací soud nesmí rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit, i když je třeba ke zjištění skutkového stavu provést další důkazy, které však nenavrhl účastníci. Jde tedy o takové důkazy, kdy potřeba jejich provedení vyšla v odvolacím řízení najevo, a jsou podle § 213 odst.5 o.s.ř. přípustné. Takové důkazy musí provést odvolací soud, byť i třeba prostřednictvím dožádaného soudu.

Zruší-li odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně, přichází v úvahu vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 221 odst.1 písm. a/ o.s.ř.), postoupení věci věcně příslušnému soudu (§ 221 odst.1 písm.b/ o.s.ř.), popř. rozhodnutí o zastavení odvolacího řízení, je-li dán neodstranitelný nedostatek podmínek řízení nebo není dána pravomoc soudu (§ 221 odst.1 písm. c/ o.s.ř.).

Z důvodu zpětvzetí žaloby za odvolacího řízení, odvolací soud zcela, popř. v rozsahu zpětvzetí žaloby, rozhodnutí soudu prvního stupně zruší a řízení zastaví (§ 222a o.s.ř.).

Odůvodnění rozsudku

Novela č.7/2009Sb. přidala k ustanovení § 157 odst. 2 o.s.ř. další větu, podle které odůvodnění uvedené v písemém vyhotovení rozsudku musí být v souladu s vyhlášeným odůvodněním. Tato změna by měla čelit stavům, kdy soudce odůvodní rozsudek jinak než nakonec v písemném vyhotovení.

Odůvodnění usnesení

Novelou č.7/2009Sb. došlo ke změně ustanovení § 169 odst. 2 o.s.ř., a to už s účinností už od 23. ledna 2009 (§ 376 o.s.ř.). Nadále nemusí obsahovat odůvodnění usnesení, kterým soud vyhoví návrhu na vydání předběžného opatření, zajistění důkazu nebo jinému návrhu, jemuž nikdo neodporoval nebo usnesení, které se týká vedení řízení, anebo usnesení podle § 104a o.s.ř. Požadavek, že je plně vyhověno návrhům a nikdo nevznesl námitky, je splněn i přesto, že účastník vůbec nemohl tyto námitky vznést. V tomto smyslu soud neodůvodňuje ani usnesení o nařízení exekuce, protože plně vyhovuje návrhu a povinný se nemusí vyjádřit.

Soud neodůvodňuje usnesení, kterým se nerozhoduje ve věci samé, připouští – li to povaha věci a je-li z obsahu spisu zřejmé, na základě kterých skutečností bylo rozhodnuto.

I neodůvodněné usnesení musí ve výroku obsahovat údaje o tom, podle kterého zákonného usnesení soud rozhoduje a důvod rozhodnutí, např. řízení se zastavuje podle § 43 odst. 2 o.s.ř. pro nezaplacení soudního poplatku podle § 9 odst. 1 zákona č.549/1991Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

IV. Závěr

V úvodu této práce jsem zmínil, že Česká republika je povinna zajišťovat všem bez rozdílu právo na soudní ochranu, spravedlivé rozhodnutí a vynucení uložené povinnosti. Tuto povinnost plní prostřednictvím soudů, které jsou povinny v civilních věcech postupovat podle občanského soudního řádu. Občanské soudní řízení proto není samoučelné, ale představuje nástroj k prosazení práva, tedy k tomu, aby v ústavním, zákonném procesněprávním a hmotněprávním rámci soudy vydávaly spravedlivá rozhodnutí.

Procesněprávní rámec představují především principy řádného a spravedlivého procesu (čl. 36 a násl. Listiny). Zásadu řádného a spravedlivého procesu je nutno vykládat tak, že soudy jsou povinny důsledně dodržovat ustanovení občanského soudního řádu. Účastníkům řízení musí umožnit fair proces, vytvořit jim prostor k uplatnění práv, námitek, vyjádření apod.

Integrální součástí práva na řádný a spravedlivý proces je také právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, resp. právo na vyřízení věci v přiměřené lhůtě, jak vyplývá z judikatury Ústavního soudu České republiky (viz kupříkladu rozhodnutí ve věcech sp. zn. I. ÚS 5/96, IV. ÚS 358/98, I. ÚS 600/03 a další).

Požadavek na rozhodování v hmotněprávním rámci představuje dodržování norem hmotného práva.

Konečně za spravedlivé rozhodnutí je nutno považovat pouze takové rozhodnutí, které je ve shodě s právními poměry, které se skutečně vytvořily. Spravedlivé rozhodnutí slouží k ochraně skutečně existujících subjektivních práv a ukládá a vynucuje povinnosti, které skutečně existují. Pouze spravedlivá rozhodnutí vedou nepochybně všechny osoby k zachovávaní zákonů, dobrovolnému plnění povinností, vyloučení svépomoci apod.

Zajistit, aby řízení proběhlo procesně spravedlivě, rychle a efektivně a bylo završeno spravedlivým rozhodnutím není jednoduché.

Občanský soudní řád je právním předpisem, který by měl skloubit všechny zmíněné požadavky a neměl by některý z těchto požadavků upřednostňovat na úkor jiného. Je nutno si uvědomit, že občanský soudní řád od své účinnosti v roce 1964 do roku 1989 nezaznamenal zdaleka tolik změn, které ho provázejí v současné době. Dnes je pozice občanského soudního řádu upevněna. Zákonodárce v rámci reformy našeho civilního procesu novelami občanského soudního řádu vytvořil procesněprávní prostředí, kterým soudům umožňuje a nutí je vést řízení efektivně dopředu. Nové instituty a mechanismy zrychlují řízení a zamezují účastníkům v jeho prodlužování.

Podle mého mínění občanský soudní řád od novely č.30/2000Sb. postupně protěže požadavek na projednání věci bez zbytečného odkladu na úkor požadavku na vydávání spravedlivých rozhodnutí. Spravedlnost rozhodnutí je závislá mj. na správném zjištění skutkového stavu věci. Postup při zjišťování skutkového stavu věci upravuje občanský soudní řád. Nejsem zastáncem zásady materiální (objektivní) pravdy a jejího důsledku - povinnosti soudu zjišťovat skutečný stav věci. Na druhé straně se však obávám, že současné až křečovitě snahy o vyloučení průtahů ze strany účastníků řízení a soudů, vytvářejí formalismy a překážky, které soudům komplikují až znemožňují zjišťování skutkového stavu věci a nutí je v některých případech vydávat i nespravedlivá rozhodnutí.

K takovým situacím dochází tehdy, jestliže účastník řízení předloží až po koncentraci nebo až v odvolání nepřipustně nový důkaz, z kterého je patrné, že přisouzený nárok zanikl již dříve splněním, vznese námitku promlčení a její oprávněnost doloží novými důkazy, brání se nově námitkou vydržení vlastnického práva a také tuto námitku dokládá. K těmto novým důkazům soudy nesmí přihlížet. V takových případech se soudci ocitají v nelehkém postavení, kdy na jedné straně rozhodnutí předchází postup plně odpovídající principům spravedlivého procesu a na straně druhé je rozhodnutí nesprávné a v příkrém rozporu se spravedlností. Taková rozhodnutí nabývají právní moci. Jsem přesvědčen, že v těchto případech přísná koncentrace řízení a systém neúplné apelace brání prosazení práv, které vyplývají z práva hmotného, odporuje zcela zjevně poslání, jež mají soudy plnit podle § 1 o.s.ř. a oslabují důvěru společnosti v soudní soustavu.

Současná úprava občanského soudního řádu se v jednotlivých ustanoveních snaží postihnout každou situaci, ke které může v řízení dojít. Stručná ustanovení vymizela a občanský soudní řád soudcům postupně snižuje míru

jejich volného soudcovského uvážení. Při sebevětší snaze o takovéto „sešněrování“ nelze zcela jednoznačně a dokonale pokrýt všechny v úvahu přicházející možnosti. Podle mého názoru není vhodné takto přísně občanský soudní řád směřovat. Tyto snahy a striktně dodržované postupy mohou být příčinou nespravedlivého rozhodnutí, jak jsem se snažil výše popsat. Nejsem zastáncem toho, aby civilní soudní proces byl považován za „služku“ práva hmotného. Na druhé straně by však neměl být nad hmotné právo povýšen.

Takovým situacím by předešel občanský soudní řád, kde by v jednotlivých ustanoveních zákonodárce vytvořil větší prostor pro volné soudcovské uvážení. Použitím výrazů „volné uvážení, důležitý důvod, okolnosti vhodné zvláštního zřetele apod.“ by měl dovolovat soudcům v konkrétním případě v rámci naplnění nejvyššího cíle – spravedlivého rozhodnutí, prolomit donucující ustanovení. Zejména soudům prvních stupňů by měla taková úprava umožnit přiléhavě zareagovat na konkrétní situaci v řízení. Soudům prvních stupňů proto, že především tyto soudy jsou skutkovou instancí, jednají s účastníky řízení, provádějí důkazy atd. Během těchto činností soudci soudů prvních stupňů všemi smysly přímo čerpají zjištění a poznatky o účastnících řízení a o projednávané věci. Z těchto důvodů spíše dosáhnou na spravedlnost než soudy vyšších stupňů.

Soudům by měla být dána možnost rozlišit situaci, kdy účastník řízení cíleně zdržuje a stav, kdy k průtahům na jeho straně dochází nezaviněně, např. z neznalosti a nemožnosti zajistit si advokátní či jiné zastoupení. V těchto posléze uvedených případech by úpravu občanského soudního řádu měla umožňovat vydávání spravedlivých rozhodnutí, třeba i na úkor rychlosti řízení. Déletrvajícím řízením zde je podle mého přesvědčení menším nedostatkem, než stav, kdy je rychlé řízení završeno nespravedlivým rozhodnutím. Na účastníky řízení a jejich prostřednictvím i na širokou

veřejnost působí nespravedlivé rozhodnutí nevyhovně, protože všem dává na vědomí, že se skutečně existujících práv doberou, protože nesplnili podmínky, které ukládá občanský soudní řád.

V. Shrnutí

Mezinárodní dokumenty a Ústavní předpisy ukládají České republice povinnost zajišťovat všem bez rozdílu právo na soudní ochranu, spravedlivé rozhodnutí a vynucení uložené povinnosti. Tuto povinnost plní prostřednictvím soudů, které jsou povinny v civilních věcech postupovat podle občanského soudního řádu. Občanský soudní řád proto představuje nástroj k prosazení práva, tedy k tomu, aby v ústavním, zákonném procesněprávním a hmotněprávním rámci soudy vydávaly spravedlivá rozhodnutí. Procesněprávní rámec představují především principy řádného a spravedlivého procesu (čl. 36 a násl. Listiny), jehož integrální součástí je také právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, resp. právo na vyřízení věci v přiměřené lhůtě, jak vyplývá z judikatury Ústavního soudu České republiky.

Občanský soudní řád je proto právním předpisem, který by měl skloubit všechny tyto požadavky, tedy zajistit rychlé, pružné a spravedlivé řízení, které je završeno spravedlivým rozhodnutím. Nepodaří-li se mu tyto povinnosti splnit, neměl by alespoň soudům bránit v jejich naplňování. Zajistit, aby řízení proběhlo rychle, pružně, efektivně a spravedlivě a bylo završeno spravedlivým rozhodnutím není jednoduché.

Tato rigorózní práce se snaží být rozborem platného právního stavu, pokouší se poukázat na jeho nedokonalosti, sporná a protichůdná ustanovení a nabízí řešení konkrétních případů. Podrobuje kritice současnou úpravu, která až v křečovitě snaze o rychlé, pružné a efektivní řízení, v některých případech nutí soudy k naplnění zásady formální pravdy, kdy soudy vydávají rozhodnutí, která nejsou ve shodě s právními poměry, které se skutečně vytvořily, nechrání skutečně existující subjektivní práva a

neukládají povinnosti, které skutečně existují. Autor neobhájí zásadu materiální pravdy, avšak nabízí řešení, jak vyloučit její opak - zásadu pravdy formální, a to cestou rozvolnění některých ustanovení občanského soudního řádu a umožnění volného soudcovského uvážení.

VI. Seznam klíčových slov

odvolání

civilní proces

spravedlnost

VIII. Résumé

International documents and constitutional legislation impose a duty on the Czech Republic to provide everybody without exception with the right to judicial protection, fair decision and the enforcement of imposed duties. The Czech Republic performs the duty mentioned above by means of the law-courts which are required to act upon the Civil Procedure Code. The Civil Procedure Code therefore represents the instrument of enforcement of law that is the background to the fair judicial decisions in the constitutional, legal procedural and substantive framework. The legal procedural framework is represented by the principles of due and fair process (article 36 et sequentia of the Charter of Rights and Freedoms) the integral part of which is also the right to hear a law case without reasonable delays, or (if you like) the right to settle a case by court in reasonable time, as resulting from the established practice of the Constitutional Court of the Czech Republic.

The Civil Procedure Code is the law which is supposed to connect all these requirements, thus to guarantee the quick, flexible and fair judicial proceedings crowned with the fair decision. If the judicial proceeding fails to perform these duties, it should not prevent the courts from complying with these requirements at least. As described above this is not easy.

This work is trying to analyse the valid legal situation, to point at its imperfections, disputable and contradictory provisions and to offer a solution of particular cases. It is evaluating the contemporary legal regulation which (in up to pressing effort to quick, flexible and effective proceedings) forces the courts to fulfil the principle of the “formal truth”. Then the courts render decisions which do not correspond to the real legal conditions, do not protect the really existing rights and do not impose duties which really exist. The

author of this work is not arguing for the principle of the “material truth” but is offering a solution how to exclude its opposite – the principle of the “formal truth”, namely by course of “loosening” of some provisions of the Civil Procedure Code and providing for the judicial discretion.

IX. The list of key words

Appeal

Civil proceeding(s)

Justice/ Equity

VII. Seznam použité literatury

Jindřich Hrdlička, JUDr., Právní účinky soudního rozhodnutí, které je v rozporu se skutečnými právními poměry, Právník 7/1963

Králík, M. Malá poznámka k platebnímu rozkazu a tzv. bagatelním věcem, Právní rozhledy 2002, č.12, str. 381-385;

Prof. JUDr. Winterová Alena a kol. Občanský soudní řád a předpisy souvisící 2002;

Prof. JUDr., Winterová Alena CSc. kolektiv, Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou 2007; Linde Praha a.s.,

Bureš J., Drápal L., Krčmář Z., a kol. Občanský soudní řád komentář 7. vydání; C.H.Beck

Občanský soudní řád, soudní řád správní, Doc. JUDr. Hlavsa Petr, CSc., 5. vydání 2008

Handl V., Rubeš J., a kol. Občanský soudní řád – komentář 1985

Nypl Miroslav, JUDr., Civilní odvolací řízení – kandidátská disertace;

Prof. JUDr. Winterová Alena, Koho a o čem poučovat ? (Ještě k § 5 o.s.ř.), Právní praxe, 1995, č.1, str.43;

Prof. JUDr. Winterová Alena, K poučovací povinnosti soudů, Právní praxe 1995, č.6, str.382;

Bureš J., Drápal L., Co se změnilo na poučovací povinnosti soudu v občanském soudním řízení? Právní praxe, 1994, č.9, str.529;

Vydrová E., Co s chybami v psaní a počtech a jinými zřejmými nesprávnostmi v platebním rozkazu?, Právní rozhledy , 1997, č.12, str.634;

Macková A., Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č.30/2000, Bulletin advokacie, 2000, č.8, str.28;

Petr Taranda: K otázce závaznosti nálezů Ústavního soudu České republiky, Poradce, ročník 2004, č.10, str.194;

Mikule, Sedláček, O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu, Bulletin advokacie, ročník 1995, č.8, str.35;

Drápal L., Odvolání po novele občanského soudního řádu, mimořádná příloha k časopisu Právní rozhledy č.9, ročník 2001;

Filip, Hollander, Šimíček Komentář k zákonu o Ústavním soudu, 2.vydání 2007, C.H.Beck, str.491

Prof. JUDr. Winterová Alena, Občanské právo procesní studijní příručka, 1994

Důvodová zpráva k novele o.s.ř., provedené zákonem č.30/2000Sb.

Důvodová zpráva k návrhu zákona č.59/2005Sb., kterým se mění o.s.ř. a některé další zákony

Důvodová zpráva k novele o.s.ř., provedené zákonem č.7/2009Sb.

Komentář k o.s.ř., 3. vydání 1997, autorů JUDr.Jaroslava Bureše, JUDr.Ljubomíra Drápala a JUDr.Michala Mazance,

Komentář k o.s.ř. z roku 1985, autorů JUDr.Vlastimila Handla, CSc a JUDr.Josefa Rubeše

Ottova všeobecná encyklopedie

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 3.vydání, 2003

Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu, autora JUDr.Ljubomíra Drápala, Právní rozhledy č.5/2002

Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. Občanský zákoník Komentář 6. vydání, Praha C. H. Beck 2001

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 8. vydání, Praha, C. H. Beck 2003

X. Seznam použité judikatury

R 45/2002

R 62/1998

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2983/2006

R 62/1960

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 12. 2007, sp. zn. 26 Odo 786/2006

R3/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.1997, sp.zn.2Cdon 862/1996,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 26 Cdo 113/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2008, sp. zn. 26 Cdo 2878/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 441/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2003, sp. zn. 21 Cdo 306/2003, které bylo uveřejněno pod č. 31 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. srpna 2008, sp. zn. 26Cdo 326/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.1997, sp.zn.2Cdon 862/1996

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 26 Cdo 113/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2008, sp. zn. 26 Cdo 2878/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 441/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2003, sp. zn. 21 Cdo 306/2003, které bylo uveřejněno pod č. 31 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. srpna 2008, sp. zn. 26Cdo 326/2005

R 23/1986

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2.6.2004, sp.zn.29Odo 310/2002, uveřejněné v časopisu Soudní judikatura, č.6, roč.2004, str.449

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.4.1997, sp.zn.2Cdon 1199/1996, uveřejněné v časopisu Soudní judikatura č.4, roč.1997, str.83.

R 40/1970

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15.4.1999, sp.zn.21Cdo 2368/98, uveřejněné v časopise Soudní rozhledy č.8/1999

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 7. 2003, č. j. 21 Cdo 818/2003-69, publikovaný v časopisu Soudní judikatura pod číslem 175/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.3. 2002, sp. zn. 30 Cdo 143/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 777/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.9. 2002, sp. zn. 29 Odo 810/2001

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 21.5.2002, sp.zn.I.ÚS 89/2002, uveřejněný ve Sb.n.u.ÚS, svazek 26, ročník 2002, str.135

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, uveřejněné pod č.209 v časopisu Soudní judikatura roč.2000,

Nález Ústavního soudu ČR z 25. června 1997, sp.zn. I. ÚS 63/96, publikovaný ve Sb.n.a u.ÚS, sv.8, díl 82, str.267

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.36. 2003, sp. zn. 29 Odo 715/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.3.2003, sp.zn.29Odo 715/2002, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č.5, roč.2003, str.335

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.36. 2003, sp. zn. 29 Odo 715/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.3.2003, sp.zn.29Odo 715/2002, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č.5, roč.2003, str.335

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. ledna 2002, sp. zn. 25 Cdo 643/2000, uveřejněné v časopisu Soudní judikatura, číslo 9, ročník 2002, pod číslem 178.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 162/2003

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 25.1.2007, sp.zn. III.ÚS 639/2006

R 92/1968

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.2.2008, sp.zn. 26Cdo 2363/2006

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12.10.2004, sp.zn.IV. ÚS 57/2004, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 35, ročník 2004

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.9.2005, sp.zn.33Odo 276/2004, uveřejněný v časopisu Soudní judikatura, č.2, ročník 2006

- [\[1\]](#) / Prof.JUDr.Alena Winterová, CSc., a kol.Civilní právo procesní, vysokoškolská učebnice, 4.vydání, 2006
- [\[2\]](#)/ Důvodová zpráva k novele o.s.ř., provedené zákonem č.30/2000Sb.
- [\[3\]](#)/ Důvodová zpráva k návrhu zákona č.59/2005Sb., kterým se mění o.s.ř. a některé další zákony
- [\[4\]](#)/ Důvodová zpráva k novele o.s.ř., provedené zákonem č.7/2009Sb.
- [\[5\]](#)/ Důvodová zpráva k novele o.s.ř., provedené zákonem č.30/2000Sb
- [\[6\]](#)/ R 45/2002
- [\[7\]](#)/ R 62/1998
- [\[8\]](#)/ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2983/2006
- [\[9\]](#)/ Bureš, Drápal,Krčmář a kol. Občanský soudní řád – komentář, C.H.Beck, 7.vydání, str.1054
- [\[10\]](#)/ Komentář k o.s.ř., 3. vydání 1997, autorů JUDr.Jaroslava Bureše, JUDr.Ljubomíra Drápala a JUDr.Michala Mazance, na str.440, „případný nesoulad mezi žalobním návrhem tak, jak o něm bylo rozhodnuto platebním rozkazem, a písemným vyhotovením platebního rozkazu lze řešit za použití opravného usnesení dle § 164 o.s.ř.“ Také komentář k o.s.ř. z roku 1985, autorů JUDr.Vlastimila Handla, CSc a JUDr.Josefa Rubeše, na str. 769.
- [\[11\]](#) / R 62/1960
- [\[12\]](#)/ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 12. 2007, sp. zn. 26 Odo 786/2006
- [\[13\]](#) / R3/2000
- [\[14\]](#)/ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.5.1996, 3Cdon 122/196, Soudní judikatura, svazek 7, ročník.1997, str.154
- [\[15\]](#)/ Obdobně R 42/1996
- [\[16\]](#)/ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.1997, sp.zn.2Cdon 862/1996, rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 26 Cdo 113/2004 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2008, sp. zn. 26 Cdo 2878/2007
- [\[17\]](#)/ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 441/2007

[\[18\]](#)/ Prof.JUDr.Alena Winterová, CSc., a kol.Civilní právo procesní, vysokoškolská učebnice, 4.vydání, 2006, str.387

[\[19\]](#)/ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2003, sp. zn. 21 Cdo 306/2003, které bylo uveřejněno pod č. 31 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2004

[\[20\]](#)/ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. srpna 2008, sp. zn. 26Cdo 326/2005

[\[21\]](#)/ Bureš, Drápal, Krčmář a kol., Občanský soudní řád – komentář, C.H.Beck, 7.vydání, str.495

[\[22\]](#)/ Winterová a kol., Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 3.vydání, Linde Praha a.s., 2007, str.229

[\[23\]](#)/ R 23/1986

[\[24\]](#)/ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2.6.2004, sp.zn.29Odo 310/2002, uveřejněné v časopisu Soudní judikatura, č.6, roč.2004, str.449

[\[25\]](#)/ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.4.1997, sp.zn.2Cdon 1199/1996, uveřejněné v časopisu Soudní judikatura č.4, roč.1997, str.83.

[\[26\]](#)/ Winterová a kol. Občanské právo procesní, studijní příručka, 1994, str.138

[\[27\]](#)/ R 40/1970

[\[28\]](#)/ Důvodová zpráva k zákonu č.30/2000Sb.

[\[29\]](#)/ usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15.4.1999, sp.zn.21Cdo 2368/98, uveřejněné v časopise Soudní rozhledy č.8/1999

[\[30\]](#)/ Ottova všeobecná encyklopedie

[\[31\]](#)/ Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 3.vydání, 2003

[\[32\]](#)/ rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 7. 2003, č. j. 21 Cdo 818/2003-69, publikovaný v časopisu Soudní judikatura pod číslem 175/2003

[\[33\]](#)/ např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.3. 2002, sp. zn. 30 Cdo 143/2002

[\[34\]](#)/ rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 777/2001

[\[35\]](#)/ rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.9. 2002, sp. zn. 29 Odo 810/2001

[\[36\]](#)/ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 21.5.2002, sp.zn.I.ÚS 89/2002, uveřejněný ve Sb.n.u.ÚS, svazek 26, ročník 2002, str.135

[\[37\]](#)/ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.3. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2106/2003

[\[38\]](#)/ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, uveřejněné pod č.209 v časopisu Soudní judikatura roč.2000,

[\[39\]](#)/ Nález Ústavního soudu ČR z 25. června 1997, sp.zn. I. ÚS 63/96, publikovaný ve Sb.n.a u.ÚS, sv.8, díl 82, str.267

[\[40\]](#)/ Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu, autora JUDr.Ljubomíra Drápala, Právní rozhledy č.5/2002, str.20,

[\[41\]](#)/ Důvodová zpráva k § 119a zákona č.30/2000Sb.

[\[42\]](#)/ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.36. 2003, sp. zn. 29 Odo 715/2002

[\[43\]](#) /Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.3.2003, sp.zn.29Odo 715/2002, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č.5, roč.2003, str.335

[\[44\]](#)/ R 61/2002

[\[45\]](#)/ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9.6.2003, sp.zn.9Cmo 109/2003, uveřejněný v časopise Soudní judikatury č.2, ročník 2004, str.69.

[\[46\]](#)/ Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu, autora JUDr.Ljubomíra Drápala, Právní rozhledy č.5/2002, str.31.

[\[47\]](#)/ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. ledna 2002, sp. zn. 25 Cdo 643/2000, uveřejněné v časopisu Soudní judikatura, číslo 9, ročník 2002, pod číslem 178.

[\[48\]](#) /Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. Občanský zákoník Komentář 6. vydání, Praha C. H. Beck 2001, strana 379, dále Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 8. vydání, Praha, C. H. Beck 2003, strana 1065.

[\[49\]](#) /Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 162/2003

[\[50\]](#)/ Důvodová zpráva k zákonu č.30/2000Sb.

[\[51\]](#)/ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 25.1.2007, sp.zn. III.ÚS 639/2006

[\[52\]](#)/ R 92/1968 a z poslední doby např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.2.2008, sp.zn. 26Cdo 2363/2006

[\[53\]](#)/ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12.10.2004, sp.zn.IV. ÚS 57/2004, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 35, ročník 2004, str.37

[\[54\]](#)/Datová schránka = úložiště dat

[\[55\]](#)/ Konverze = převedení listinného dokumentu do souboru dat a naopak

[\[56\]](#)/ Důvodová zpráva k zákonu č.30/2000Sb.

[\[57\]](#)/ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.9.2005, sp.zn.33Odo 276/2004, uveřejněný v časopisu Soudní judikatura, č.2, ročník 2006, str.9

[\[58\]](#)/ Odvolání po novele občanského soudního řádu, mimořádná příloha k časopisu Právní rozhledy č.9, ročník 2001, str.22 autora JUDr.Ljubomíra Drápala